

Советско-венгерские
экономические
и культурные связи
1948–1991

Szovjet-magyar
gazdasági, kulturális
kapcsolatok
1948–1991

Советско-венгерские экономические и культурные связи

1948 — 1991

К 70-летию Договора
о дружбе, сотрудничестве и взаимной
помощи между Союзом Советских
Социалистических Республик
и Венгерской Республикой

A Szovjet Szocialista Köztársaságok
Szövetsége és a Magyar Köztársaság közötti
„Szerződés a barátságról, együttműködésről
és kölcsönös segítségnyújtásról”
megkötésének 70. évfordulójára

Szovjet-magyar gazdasági, kulturális kapcsolatok

Организаторы выставки

Федеральное архивное агентство
Российский государственный архив экономики
Архивный институт при Посольстве Венгрии в Российской Федерации
Национальный архив Венгрии

Участники выставки

Российский государственный архив экономики
Государственный архив Российской Федерации
Российский государственный архив кинофотодокументов
Российский государственный архив литературы и искусства
Российский государственный архив научно-технической документации
Российский государственный архив новейшей истории
Российский государственный архив в г. Самаре
Российский государственный исторический архив
Государственный музей политической истории России
Архив внешней политики Российской Федерации ИДД МИД России
Национальный архив Венгрии

Координатор проекта
А. В. Юрасов

Автор-составитель каталога
Е. Р. Курапова

Художественное оформление выставки
О. Б. Кормышев, А. Ф. Саргсян

Авторы концепции выставки
В. С. Пушкарев, Е. А. Тюрина

Перевод текста
А. Костриц

A kiállítás szervezői

Szövetségi Levéltári Iroda
Oroszországi Állami Gazdasági Levéltár
Magyarország Nagykövetsége mellett működő Levéltári Intézet az
Oroszországi Föderációban
Magyar Nemzeti Levéltár

A kiállítás résztvevői

Oroszországi Állami Gazdasági Levéltár (RGAE)
Orosz Állami Gazdasági Levéltár (GA RF)
Oroszországi Állami film- és foto-dokumentumok archívuma (RGAKFD)
Oroszországi Állami irodalmi és művészeti Levéltár (RGALI)
Oroszországi Állami tudományos-műszaki dokumentumok Levéltára (RGANTD)
Oroszország Újkori történelmének Állami Levéltára (RGANI)
Oroszországi Állami Levéltár Szamara városban (RGA (Szamara))
Oroszországi Állami Történelmi Levéltár (RGIA)
Oroszországi Állami politika-történelmi Levéltár (GMPiR)
Orosz Föderáció Külügyminisztériuma Történelmi és Dokumentációs Osztálya
külpolitikai Levéltárr (AVP RF)
Magyar Nemzeti Levéltár (MNL)

A projekt koordinátora
А. V. Juraszov

A katalógus szerzője és szerkesztője
Е. Р. Kurapova

A kiállítás művészeti rendezője
О. В. Kormisev, А. F. Szárgszján

A kiállítási koncepció szerzői
V. S. Puskarev, E. A. Tyurina

Magyarra fordította
Kosztриц А.

Содержание

Предисловие	8
1. Торговые связи	22
2. Экономическое сотрудничество	52
Научно-технические связи	53
Строительство	64
Финансы. Экономическая	
помощь СССР ВНР	74
Энергетика	82
Нефтегазовая отрасль	92
3. Сотрудничество в освоении космоса	106
4. Культурное сотрудничество	118
Художественная литература	126
Кинематограф	134
Театр и музыка	142
Каталог выставки	150

Tartalom

Előszó	11
1. Kereskedelmi kapcsolatok	22
2. Gazdasági együttműködés	52
Tudományos és műszaki	
kapcsolatok	53
Építkezés	64
Pénzügy. Magyarország	
Szovjetunió általi támogatása	74
Energetika	82
Olaj- és gázipar	92
3. Együttműködés az úrkutatásban	106
4. Kulturális együttműködés	118
Szépirodalom	126
Filmművészet	134
Színház és zene	142
A kiállítás katalógusa	155

Уважаемые друзья!

Сердечно приветствую организаторов, участников и гостей историко-документальной выставки «Советско-венгерские экономические и культурные связи. 1948–1991».

Подготовленная российскими и венгерскими архивистами экспозиция приурочена к важной и юбилейной дате — 70-летию подписания «Договора о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи между Союзом Советских Социалистических Республик и Венгерской Республикой» (18 февраля 1948 г.).

В первом послевоенном советско-венгерском договоре были заложены прочные основы уважительных и взаимовыгодных отноше-

ний, которые успешно продолжают и сегодня между Российской Федерацией и Венгрией.

На выставке представлены подлинные документы из российских и венгерских архивов, свидетельствующие об основных этапах и заметных событиях экономического и научно-технического сотрудничества СССР и ВНР в областях торговли и финансов, строительства и транспорта, машиностроения, энергетики и нефтегазового производства, в освоении космического пространства на протяжении второй половины XX столетия.

Особый раздел посвящен советско-венгерским культурным связям в литературе, музыкальном и театральном искусстве, кинематографе. Экспозиция убедительно показывает, что характер отношений СССР и ВНР определяли взаимный интерес и стратегическое партнерство, а их история наполнена яркими страницами.

Выставка подготовлена в рамках деятельности Совместной российско-венгерской комиссии по сотрудничеству в области архивов, возобновившей после шестилетнего перерыва свою активную работу в июне 2017 года, и является ее первым существенным результатом.

Надеюсь, что совместный выставочный проект российских и венгерских архивистов вызовет интерес посетителей, позволит им прикоснуться к уникальным свидетельствам нашего общего недавнего прошлого и станет не только важным шагом в развитии венгерско-российского архивного сотрудничества, но и послужит дальнейшему укреплению взаимопонимания, дружеских и взаимовыгодных отношений между нашими странами и народами.

Желаю организаторам и участникам выставки успешной работы и новых творческих успехов, а ее гостям — незабываемых впечатлений!

Андрей Юрасов,
заместитель руководителя
Федерального архивного агентства,
сопредседатель Совместной российско-венгерской
комиссии по сотрудничеству в области архивов

Kedves Barátaim!

Szeretettel üdvözlöm a „Szovjet-magyar gazdasági és kulturális kapcsolatok 1948–1991” című történeti-dokumentációs kiállítás szervezőit, résztvevőit és vendégeit.

Ezt az orosz és magyar levéltárosok által előkészített kiállítást egy fontos jubileumi dátumhoz időzítettük: a „Szovjetunió és a Magyar Köztársaság között kötött szerződés a barátságról, együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról” aláírásának 70. évfordulójához.

A háború után kötött első szovjet-magyar szerződésben rögzítették azokat a szilárd, egymás tiszteletén és kölcsönös előnyökön nyugvó elveket, amelyek ma is jellemzik az Orosz Föderáció és Magyarország kapcsolatait.

A kiállításon bemutatásra kerülnek olyan eredeti dokumentumok, amelyek a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság gazdasági és tudományos-technikai együttműködésének kezdeti szakaszairól és kulcsfontosságú momentumairól tanúskodnak a kereskedelem és pénzügyek, az építés és a közlekedés, a gépipar és az energiaellátás, a kőolajfeldolgozás, valamint a kozmosz meghódításának terén a 20. század második felében.

A kiállítás szervezése a 6-éves szünet után újraszervezett Orosz-Magyar Levéltári Vegyesbizottság tevékenységének köszönhető, és a szervezet működésének első fontos eredménye.

Remélem, hogy a magyar és orosz levéltárosok közös kiállítási projektje érdemes lesz a látogatók figyelmére, akik közös közelmúltunk páratlanul érdekes dokumentumait láthatják. Remélem, hogy ez a közös kiállítás-projekt fontos lépés lesz az orosz-magyar levéltári együttműködésben, de lehetőséget nyújt közös történelmünk jobb megértésére és közreműködik országaink és népeink baráti és kölcsönös előnyökön nyugvó kapcsolatainak fejlesztésében is.

A kiállítás szervezőinek és résztvevőinek további jó és sikeres munkát, a látogatóknak — felejthetetlen élményeket kívánok!

Andrej Juraszov,
a Szövetségi Levéltári Ügynökség vezetőjének helyettese
az Orosz-Magyar Levéltári Vegyesbizottság orosz részről

Первым результатом деятельности Совместной российско-венгерской комиссии по сотрудничеству в области архивов, воссозданной в 2017 году, является историко-документальная выставка, подготовленная в Санкт-Петербурге в честь 70-летия Договора о дружбе, сотрудничестве и взаимопомощи, заключенного в 1948 году между Советским Союзом и Венгерской Республикой.

Эта содержательная выставка и ее каталог — яркий пример того, что российско-венгерские архивные связи успешно развиваются, и работа Совместной российско-венгерской комиссии по сотрудничеству в области архивов плодотворна. Кто когда-либо принимал участие в подготовке выставки, знает, насколько ответственная задача — разработка концепции выставочного проекта, и какие усилия требуются для отбора экспонатов, позволяющих в полной мере ее реализовать. В процессе подготовки выставки из сотен выявленных в архивах документов в экспозицию включаются наиболее интересные по содержанию и самые выразительные по внешнему виду.

Послевоенное общественно-политическое и экономическое развитие Венгрии было в основном определено тем, что в 1945 году она, вместе с другими восточноевропейскими государствами, попала в сферу влияния Советского Союза. После 1948 года советско-венгерские межгосударственные отношения на долгое время определили направления развития экономики и внешней торговли обеих стран. Представленные на выставке документы показывают, что с 1945 по 1991 год экономическая жизнь Венгрии происходила в рамках построения социалистической экономики и культуры. Двусторонние экономические и торговые соглашения предоставили Советскому Союзу широкие возможности для участия в различных секторах венгерской экономики. В то же время документы выставки демонстрируют, что развитие экономических взаимоотношений наших стран было выгодно и для Венгрии, получавшей из Советского Союза необходимое сырье и имевшей практически безграничный экспортный рынок.

Я уверен, что совместная российско-венгерская выставка даст всем посетителям возможность познакомиться с документами нашей общей истории и позволит лучше понять прошлое России и Венгрии.

Впереди еще много совместных проектов.

Доктор Чаба Сабо

A 2017-ben újjáalakított Orosz-Magyar Levéltári Vegyesbizottság tevékenységének első komoly eredménye a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság között 1948-ban aláírt barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés megkötésének 70. évfordulójára Szentpéterváron rendezett kiállítás.

Az izgalmas tárlat, és a jelen katalógus ékes példája annak, hogy az orosz-magyar levéltári, tudományos kapcsolatok elevenek. Aki már valaha közreműködött egy kiállítás létrehozásában, az tudja, hogy milyen felelősségteljes feladat a koncepció kidolgozása, és mekkora erőfeszítés a koncepciót megjelenítő tárgyak, dokumentumok kiválogatása. Több száz irat átnézése, tartalmilag a legizgalmasabbak, vizuálisan a legkifejezőbbek kiválasztása.

Magyarország háború utáni fejlődését alapvetően az határozta meg, hogy — más kelte-európai országokkal együtt — Magyarország is a Szovjetubnió érdekszférájába került. 1948 után a szovjet-magyar államközi kapcsolatok hosszú időre meghatározták a két ország gazdasági és kereskedelmi kapcsolatainak fejlődési irányait. A kiállításon bemutatott dokumentumokból látható, hogyan fejlődött a magyar gazdaság a szocialista gazdaság és kultúra építésének keretei között. A kétoldalú gazdasági és kereskedelmi egyezmények a Szovjetunió számára széles lehetőségeket biztosítottak a magyar gazdaság különböző szektorainak fejlesztésében való részvételre. Gyakankor a kiállított iratokból látható, hogy a gazdasági kapcsolatok fejlődése milyen haszonnal járt a magyar gazdaság számára, amely a Szovjetunióból nyersanyagokat kapott, termékei számára pedig gyakorlatilag korlátlan piaci lehetőségeket.

Meggyőződésem, hogy a kiállítás látogatói a dokumentumok alapján átfogó képet fognak kapni a magyar-szovjet kapcsolatok fejlődéséről az 1945 és 1991 közötti időszakban. Reményemet fejezem ki arra, hogy az orosz és magyar levéltárosok munkájának itt látható eredménye lehetőséget ad a látogatónak közös történelmünk jobb megértéséhez.

Dr. habil. Szabó Csaba

Предисловие

Историко-документальная выставка «Советско-венгерские экономические и культурные связи. 1948–1991» подготовлена в рамках работы Совместной российско-венгерской комиссии по сотрудничеству в области архивов и приурочена к 70-летию «Договора о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи между Союзом Советских Социалистических Республик и Венгерской Республикой» (1948), имеющего и сегодня важное историческое значение.

В нем высокие договаривающиеся стороны подтверждали свою решимость действовать в духе сотрудничества и дружбы в целях дальнейшего развития и укрепления экономических и культурных связей между СССР и Венгрией на основе соблюдения принципов взаимного уважения их независимости, государственного суверенитета и невмешательства во внутренние дела другого государства (ст. 5).

Именно по этой причине центральное место выставочной экспозиции и каталога занимают разделы, посвященные наиболее ярким свидетельствам двустороннего сотрудничества СССР и Венгерской Народной Республики во второй половине XX века.

Содержание экспозиции представлено четырьмя разделами: «Торговые связи», «Экономическое сотрудничество», «Сотрудничество в освоении космоса», «Культурное сотрудничество».

Экономическое сотрудничество СССР со странами Восточной Европы в послевоенный период развивалось как в формате двусторонних отношений, так и в рамках Совета экономической взаимопомощи (СЭВ), созданного в 1949 году с целью экономической интеграции ряда стран Восточной Европы, в числе которых заметное место занимала ВНР.

Первый раздел выставки «Торговые связи» знакомит зрителя с документами о взаимных поставках товаров между СССР и ВНР. Торговые связи занимают важное место в развитии экономического сотрудничества стран и составляют его фундамент.

На выставке представлены постановления и распоряжения Совета министров СССР о поставках в Венгрию грузовых автомашин «ГАЗ-51», тракторов «Беларусь», документы о поставке из СССР труб, необходимых при строительстве комбината комплектного оборудования для крупнопанельного жилищного строительства в ВНР, комплектного оборудования для металлургического комбината «Дунай Вашмювек» и многих других товаров. Среди импорта из СССР важное место занимали продукты сельскохозяйственного производства, особенно зерно и комбикорма для животноводства, а также сырьевые материалы — железная руда, деловая древесина, ферросплавы, медь, никель, энергоресурсы, нефть и газ.

С целью загрузки мощностей судостроительной промышленности Венгрии СССР постоянно увеличивал заказы на поставку судов и оборудования. Широкие горизонты приобрели поставки из ВНР в СССР автобусов «Икарус» и создание сети мастерских по их ремонту на территории СССР. Знакомство с ассортиментом товаров, производимых СССР и ВНР, успешно происходило в период промышленных и сельскохозяйственных выставок, организуемых поочередно в Будапеште и в Москве, о чем свидетельствуют представленные на выставке фотографии и документы.

В начале 1960-х годов СССР вышел на первое место по объему внешней торговли в Венгрии. Поставки из СССР почти полностью покрывали потребности ВНР во многих сырьевых материалах. Опираясь на плановый ха-

рактер развития национальных экономик, СССР и ВНР все более эффективно применяли методы кооперации производства и разделения труда.

В 1970-е годы по мере экономического развития в СССР и ВНР ассортимент товаров по взаимным поставкам значительно расширился. Возросли объемы поставляемой из СССР продукции машиностроительной промышленности: автомобили, тепловозы, самолеты, вертолеты. Однако сырьевой перекос поставок товаров из СССР продолжал сохраняться в 70-е и 80-е годы XX века, что подтверждают документы, представленные на выставке. Так, распоряжение Совета министров СССР от февраля 1988 года включало в себя условие поставок в СССР из ВНР программно-технических средств в обмен на природный газ.

Второй раздел выставки «Экономическое сотрудничество» более подробно рассматривает научно-техническое сотрудничество между странами в таких областях, как строительство новых предприятий на территории ВНР, финансовая деятельность, энергетика и нефтегазовое производство. Данный выбор обусловлен невозможностью в рамках ограниченного выставочного пространства отразить всю многогранность экономического взаимодействия СССР и ВНР во второй половине XX века.

Развитие экономического сотрудничества между СССР и ВНР осуществлялось в рамках годового, пятилетнего и долгосрочного планирования. Ведущими направлениями производственного сотрудничества являлись двусторонние и многосторонние соглашения о специализации и кооперировании в приоритетных отраслях производства. В 1950–1970-е годы между СССР и ВНР было подписано более тридцати двусторонних соглашений дол-

госрочного характера. Одним из первых было заключено Соглашение о научно-техническом сотрудничестве между СССР и ВНР от 9 июня 1949 года.

Позднее, 3 февраля 1964 года, по соглашению правительств СССР и ВНР была создана Межправительственная советско-венгерская комиссия по экономическому и научно-техническому сотрудничеству. В ее задачи входили расширение и углубление экономических связей, развитие взаимной выгоды и товарищеской взаимопомощи в интересах подъема жизненного уровня населения обеих стран. Комиссия проделала огромную работу: только за два года СССР передал Венгрии 277 и получил от Венгрии 191 комплект научно-технической документации по важнейшим отраслям народного хозяйства. В эти годы в рамках работы комиссии в ВНР было командировано 300 советских специалистов и в СССР — 895 венгерских работников, которые ознакомились с передовым опытом и научно-техническими достижениями.

На выставке также представлены документы о работе названной комиссии по организации сотрудничества в области производства обувной подошвы типа «Тиса Крупон» и высококачественной кожи для верха обуви. Качество товаров легкой промышленности ВНР высоко оценивалось в СССР и являлось приоритетом советского импорта. Также были востребованы в СССР товары венгерского виноделия и продукты птицеводства, консервированные овощи и фрукты.

В 70-е годы XX века технический прогресс ставит перед СССР и ВНР необходимость создания единой системы средств электронной вычислительной техники и активного развития научных контактов, в том числе в области ядерной физики и прогрессивных отраслевых технологий (автомобилестроение, техника средств связи, технология пищевой промышленности, производство химической продукции, металлургии и машиностроения).

При техническом содействии СССР в ВНР строились промышленные предприятия: ме-

таллургический комбинат «Дунай Вашмювек»; завод синтетического каучука в поселке Тиссалек; азотно-туковый завод; крупнопанельный домостроительный комбинат, глиноземный завод в городе Айка; химический комбинат в Ленинвароше. Вместе со специалистами из других стран — членов СЭВ представители ВНР участвовали и в строительстве Усть-Илимского целлюлозного комбината в СССР.

В процессе восстановления экономики Венгрии, модернизации ее инфраструктуры и создании новых промышленных объектов в стране ощущалась острая нехватка финансовых средств. В выставочную экспозицию включено несколько документов о кредитно-финансовом сотрудничестве между СССР и ВНР, особенно ярко проявившемся в период венгерских событий октября 1956 года и последующий сложный этап ликвидации последствий политического кризиса в ВНР.

В состав экспозиции включено Соглашение о переходе на новый механизм взаимных экономических связей от 1 января 1991 года, который в полной мере не успел войти в практику в связи с ликвидацией СЭВ в июле 1991 года и распадом СССР.

Значительный интерес СССР и ВНР проявлялся в области энергетического сотрудничества. Уже в 1956 году Совет министров ВНР принимает решение о строительстве венгерской АЭС при непосредственном участии СССР, которое осуществлялось в 60-е — 80-е годы XX века и вывело Венгрию в число стран, использующих энергию атома в мирных целях. В 1980 году была сооружена вторая очередь АЭС «Пакш».

В 1973 году в ВНР также при участии СССР была пущена в эксплуатацию самая мощная тепловая электростанция Венгрии — ТЭЦ имени Ю. Гагарина. Венгрия активно участвовала в сооружении линий электропередач, связывающих воедино энергосистемы стран — участниц СЭВ, в том числе в строительстве ЛЭП-750 Винница (СССР) — Альбертирша (ВНР). Результатом этой совместной работы стало

соединение энергосистем стран — участниц СЭВ в единую энергосистему «Мир».

Наряду с энергетикой, сотрудничество СССР и ВНР в нефтегазовой отрасли также можно считать определяющим для развития экономик двух стран. В состав выставочной экспозиции включено Постановление Совета министров СССР «О продаже Венгерской Народной Республике советской доли участия в советско-венгерском нефтяном обществе “Масолай”» от 10 сентября 1954 года. Это один из целого ряда документов о судьбе созданных после окончания Второй мировой войны совместных советско-венгерских акционерных обществ и предприятий в основных отраслях промышленности и транспорта Венгрии, которые помогли восстановить экономику страны. Позднее советская доля этих предприятий была продана на льготных условиях ВНР.

Огромное значение для обеспечения Венгрии топливом имело строительство нефтепровода «Дружба» и ответвлений от него для экспорта нефти в ВНР и другие страны — участницы СЭВ. В рамках конкретных соглашений строились магистральные нефтепроводы, к примеру, СССР — ЧССР — ВНР; Куйбышев (ныне Самара) — Мозырь и другие. Их активное строительство осуществлялось в 60-е годы XX века и являлось ярким свидетельством эффективности интеграционного развития экономик стран — членов СЭВ, в том числе ВНР. На советской нефти работал нефтеперегонный завод в Сазхаломбатте, построенный с использованием оборудования и по проекту, разработанному в СССР. Развитие сотрудничества в области нефтяной промышленности активно продолжалось в 70-е — 80-е годы XX века, что подтверждается экспонатами выставки — отраслевой программой развития специализации и кооперирования производства в области химического и нефтяного машиностроения между СССР и ВНР на период до 1990 года. Впоследствии эта программа была проработана до 2000 года. В 80-е годы XX века интенсивное развитие получило строительство магистрального газопрово-

да Уренгой — Помары — Ужгород, который в 1985 году получил газопровод — отвод к городу Берегово в ВНР.

Документы выставки по истории экономического сотрудничества напоминают о позитивном опыте недавнего прошлого, который необходимо тщательно изучить и использовать в проектах будущего сотрудничества.

Третий раздел выставки посвящен яркой странице истории — сотрудничеству СССР и ВНР в области освоения космоса.

Начало этому было положено Соглашением наших стран о сотрудничестве в области исследования и использования космического пространства в мирных целях по линии программы «Интеркосмос» (1971).

Наиболее ярким эпизодом сотрудничества в этой области стал совместный полет на советскую орбитальную станцию международного экипажа в составе командира корабля советского космонавта В. Н. Кубасова и космонавта-исследователя гражданина ВНР Б. Фаркаша.

В состав выставочной экспозиции включены уникальные документы по истории подготовки и проведения этого полета, который проходил с 26 мая по 3 июня 1980 года: программа полета международного экипажа на научно-исследовательском орбитальном комплексе «Салют-6» — «Союз-35» — «Союз-36»; доклады В. Н. Кубасова и Б. Фаркаша о полете в космос, уникальные фотографии с борта орбитальной станции и на месте приземления космонавтов.

Документы четвертого раздела выставки «Культурное сотрудничество» рассказывают о развитии культурных связей между Венгрией и Советским Союзом во второй половине XX века. Раздел включает три тематических подраздела: «Художественная литература», «Кинематограф», «Театр и музыка».

В начале 1950-х годов было положено начало гастрольной деятельности венгерских артистов в СССР и советских — в Венгрии. В последующие три десятилетия это направление получило широкое развитие в обла-

сти театрального и музыкального искусства. В 1958 году было создано Общество советско-венгерской дружбы, в деятельности которого принимали участие известные советские деятели культуры. В 1967 году была образована Межправительственная советско-венгерская комиссия по культурному сотрудничеству. В 1970 году прошли перекрестные Дни культуры Венгрии в СССР и Дни советской культуры в Венгрии.

Активными были творческие контакты советских и венгерских писателей, профессиональные собрания кинематографистов, а также их встречи с читателями и кинозрителями обеих стран.

Среди документов этого раздела выставочной экспозиции — отрывки перевода Б. Л. Пастернака повести в стихах венгерского поэта Шандора Петефи «Витязь Янош» (1947); отчет советских поэтов Е. А. Евтушенко и А. П. Межирова о командировке в ВНР (1971); фотографии советских актеров В. В. Тихонова и Л. М. Савельевой на встрече с венгерскими зрителями в день премьеры фильма «Война и мир» (1967); фотографии съемок совместного советско-венгерского фильма «Ференц Лист» (1970) и другие уникальные документы по истории культурного сотрудничества СССР и Венгрии в 1948–1991 годы.

В подготовке настоящей выставки участвовали архивисты крупнейших архивов Российской Федерации и Венгрии.

С российской стороны в подготовке выставки приняли участие ведущие федеральные архивы, а также Архив внешней политики Российской Федерации, координатором выставки выступил Российский государственный архив экономики.

С венгерской стороны в подготовке выставки участвовали Национальный архив Венгрии и Архивный институт при Посольстве Венгрии в Российской Федерации. В состав выставочной экспозиции отобраны подлинные архивные документы и фотодокументы из архивов двух стран, отражающие различные аспекты советско-венгерских экономи-

ческих и культурных связей в 1948–1991 годы. Уникальные документы помогут зрителю воспроизвести в памяти исторически важные события из жизни ряда поколений граждан России и Венгрии, которые являлись участниками событий и могут вспомнить о влиянии экономических и культурных факторов и ценностей на формирование наших взаимных представлений о жизни в СССР и странах Восточной Европы, в частности в Венгрии — одной из наиболее ярких представительниц стран народной демократии.

Представляется, что совместная историко-документальная выставка «Советско-венгерские экономические и культурные связи. 1948–1991» послужит укреплению и развитию разнообразных контактов между нашими странами и, опираясь на опыт сотрудничества прошлых лет, позволит им уверенно следовать по пути развития взаимовыгодного сотрудничества на современном этапе истории.

Елена Тюрина,
директор Российского
государственного архива экономики

Előszó

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

Leírás

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

Leírás

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

A GAZ-51

a kölcsönös szállítások jelentősen bővültek. Növekedett a Szovjetunióból a Magyar Népköztársaságba szállított gépipari termékek köre (gépkocsik, dízelmozdonyok, repülőgépek, helikopterek).

Ugyanakkor a Szovjetunióval folytatott kereskedelemben az 1970-es és 1980-as években továbbra is megmaradt a nyersanyagok exportjának túlsúlya, amit a kiállításon bemutatott dokumentumok is bizonyítanak. Ennek megfelelően a Szovjetunió Minisztertanácsának 1988 februárjában kiadott rendelete értelmében Magyarország szoftver- és műszaki termékek szállításáért cserébe a Szovjetunióból földgázt kapott.

A kiállítás „Gazdasági együttműködés” című, második része részletesebben vizsgálja az országok közötti tudományos és technikai együttműködést olyan területeken, mint

új vállalatok építésében a Magyar Népköztársaságon, a pénzügyek, energia-, kőolaj- és a gáz-termelés területén. A kiállításon bemutatott iratok kiválasztását az indokolja, hogy a rendelkezésünkre álló korlátozott kiállítási téren lehetetlen bemutatni a Szovjetunió és Magyar Népköztársaság közötti gazdasági együttműködés sokrétűségét a 20. század második felében.

A SZSZKSZ és MNK közötti gazdasági együttműködés fejlesztése éves, ötéves és hosszú távú tervezés keretében valósult meg. Az ipari együttműködés legfontosabb területein két- és többoldalú megállapodások születtek a termelés specializációjáról és együttműködésről a kiemelt iparágakban. Az 1950-es és 1970-es évek folyamán a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság több mint 30 kétoldalú hosszú távú megállapodást írt alá. Az első megállapodások egyike a Szovjetunió és Magyarország közötti, 1949. június 9-i tudományos és műszaki együttműködésről szóló szerződés.

Később, 1964. február 3-án a SZSZKSZ és MNK kormányai közötti megállapodással létrejött a gazdasági, tudományos és műszaki együttműködési kérdésekkel foglalkozó Szovjet- Magyar Kormányközi Bizottság. A Bizottság feladata volt: a gazdasági kapcsolatok bővítése és elmélyítése, a kölcsönös előnyök biztosítása és kölcsönös segítségnyújtás a két ország lakossága életszínvonalának emelése érdekében. A Bizottság jelentős munkát végzett: két év alatt a Szovjetunió 277 tudományos és technikai dokumentációt adott át Magyarországnak és 191 dokumentációt kapott Magyarországról a nemzetgazdaság legfontosabb ágaira vonatkozóan. Ezekben az években a Bizottság munkája keretében 300 szovjet szakembert küldtek a Magyar Népköztársaságba, és 895 szakember érkezett a Szovjetunióba, akik megismerkedtek a tudomány és technika terén elért eredményekkel.

A kiállítás bemutatja az említett bizottság munkájáról szóló dokumentumokat, mint például a a „TiszaKrupon” típusú cipőtalpak gyártására irányuló együttműködés megszervezéséről, és kiváló minőségű bőr szállításáról cipő-felsőrész gyártásához. A Magyar Népköztársaság könnyűipari termékeinek minőségét nagyra értékelték a Szovjetunióban, ezek a termékek a szovjet importban prioritást élveztek. A Szovjetunióban keresettek voltak a magyar borászati termékek és baromfitermékek, valamint gyümölcs- és zöldség-konzervek.

A XX. század 70-es éveiben a technológiai fejlődés eredményeként az SZSZKSZ és MNK számára szükségessé vált egységes számítógépes rendszer létrehozása, illetve a tudományos kapcsolatok aktív fejlesztése, beleértve a nukleáris fizikát és a fejlett ipari technológiákat is (autóipar, kommunikációs technológia, élelmiszeripari technológia, vegyipari termékek, kohászat és gépgyártás).

Az SZSZKSZ technikai segítségnyújtásával iparvállalatok épültek Magyarországon: a „Dunai Vasmű” kohóipari vállalat, szintetikusgumi-üzem Tiszalök községben, Nitrogénműtrágya-üzem; nagyméretű panelházépítő gyár,

timföldgyár Ajka városban; vegyi-kombinát Leninvárosban. A többi KGST-tagország szakembereivel együtt, a Magyar Népköztársaság szakemberei is részt vettek az Uszty-Ilimszki cellulózgyár építésében a Szovjetunióban.

A magyar gazdaság helyreállítása, az infrastruktúra korszerűsítése és az új ipari létesítmények megteremtése során az országban a pénzügyi források jelentős hiánya volt érzékelhető. A kiállítás több dokumentumot is tartalmaz a hitelezési és pénzügyi együttműködésről az SZSZKSZ és MNK között, ami különösen fontos szerephez jutott az 1956. októberi magyar események során, és a politikai válság következményeinek felszámolása során a Magyar Népköztársaság területén.

A kiállítási anyag tartalmazza az 1991. január 1-jei, a lehetséges kölcsönös gazdasági kapcsolatok új formáira való áttérésről szóló Megállapodást, amely a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának 1991. júliusi felszámolásával és a Szovjetunió összeomlásával kapcsolatban már nem valósulhatott meg.

Az SZSZKSZ és MNK jelentős érdeklődést mutatott az energiaügyi együttműködés területén. A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa határozatot hozott magyar atomerómű építéséről a Szovjetunió közvetlen részvételével, a tervet az 1960-as és 1980-as években valósították meg, ez Magyarországot azon országok közé sorolta, amelyek az atomenergiát békés célokra használják. 1980-ban a Paks városa mellett, a Duna mentén épült meg az atomerómű második szakasza.

1973-ban – szintén a Szovjetunió részvételével – üzembe helyezték Magyarország legnagyobb hőerőművét, a Gagarin-hőerőművet. Magyarország aktívan részt vett a KGST-tagországok energiarendszerét összekötő villamos vezeték-hálózat kiépítésében, köztük a „Vynica (SZSZKSZ) – Albertirsa (MNK)” vezetéket is. E közös munka eredménye a KGST tagországok energiarendszerének a „Mir” egységes energia-rendszerbe való bekapcsolódása volt.

A Szovjetunió és Magyarország energetikai együttműködésével mellett, a kőolaj- és gázipa-

ri együttműködés hasonlóan meghatározó volt a két ország gazdaságának fejlődésében. A kiállítási anyag tartalmazza az SZSZKSZ Minisztertanácsa 1954. szeptember 10-i Rendeletét a „Maszolaj” Olajipari Társaság Szovjet- Magyar közös vállalkozás szovjet üzletrészének eladásáról a Magyar Népköztársaságnak. Ez egyike a dokumentumoknak, amelyek tanúsítják a létrehozott szovjet-magyar részvénytársaságok és vállalkozások sorsát Magyarország főbb iparágaiban és közlekedésében, ezek kezdetben segítettek az ország gazdaságának helyreállításában. Később az említett vállalatok szovjet részesedését kedvező feltételekkel eladták a Magyar Népköztársaságnak.

A magyarországi üzemanyag-ellátás szempontjából nagy jelentőséggel bírt a „Barátság” kőolajvezeték és az abból induló elágazások építése, amely biztosították a kőolaj exportját az Magyarországon keresztül a KGST tagországokba. Speciális megállapodások keretében olajvezetékek épültek: például a Szovjetunió – Csehszlovákia – Magyarország; Kujbisev (ma Szamara) – Mozir és mások. A vezetékek építését a 20. század 60-as éveiben végezték, ez a KGST tagországok (köztük a Magyar Népköztársaság) hatékony integrációját bizonyította. A Százhalombattai kőolajfinomító üzem szovjet tervek alapján szovjet berendezésekkel készült. Az olajipari együttműködés fejlesztése a 20. század 70-es és 80-as éveiben aktívan folytatódott, amit a kiállítási anyagok is alátámasztanak. Az SZSZKSZ és MNK között a vegyi és olajipari gépgyártás területén folyt szakosodás és az együttműködés fejlesztése 1990-ig. Ezt követően ezt a programot 2000-ig hosszabbították meg. A 20. század 80-as éveiben, intenzíven fejlesztették az Urengoj-Pomáre-Uzsgorod MNK-ba vezető gázvezetéket, amely 1985-ben gázvezeték-elágazást kapott Beregovo városába.

A gazdasági együttműködés történetéről szóló kiállítási dokumentumok emlékeztetnek a közelmúlt pozitív tapasztalataira, amelyeket alaposan kell tanulmányozni és használni a jövőbeni együttműködési projektekben.

A kiállítás harmadik része a Szovjetunió és Magyarország közötti együttműködés egyik sikeres oldalának történetét, az úrkutatást mutatja be.

Az „Interkozmosz” (1971) programban való magyar részvételt az országaink közötti, az úrkutatás és a világűr békés célú felhasználásáról szóló Megállapodás alapozta meg.

Az együttműködés legfontosabb eredménye ezen a területen V. N. Kubaszov űrhajóparancsnok, szovjet űrhajós és a magyar, Farkas Bertalan űrhajós közös űrrepülése volt a szovjet űrállomásra.

A kiállítási anyag, az 1980. május 26. és június 3. között végrehajtott űrrepülés előkészítésének és megvalósításának történetét tartalmazó egyedi dokumentumokat tartalmaz: A „Szaljut-6” – „Szojuz-35” – „Szojuz-36” tudományos-kutató orbitális komplexum nemzetközi személyzetének repülési programja; V. N. Kubaszov és Farkas B. űrhajósok űrrepülésükről szóló jelentése, az orbitális állomás fedélzetéről és az űrhajósok landolási helyéről készített különleges fényképek.

A kiállítás „Kulturális együttműködés” című, negyedik szakaszának dokumentumai Magyarország és a Szovjetunió közötti kulturális kapcsolatok fejlődését elevenítik föl a XX. század második felében. A téma három tematikus alfejezetet tartalmaz: „Szépirodalom”, „Filmgyártás”, „Színház és zene”.

Az 1950-es évek elején mindkét fél kezdeményezte magyar művészek vendégszereplését a Szovjetunóban és szovjet művészek vendégszereplését Magyarországon. 1958-ban megalakult a Szovjet-Magyar Baráti Társaság, amelynek tevékenységében a szovjet kultúra neves személyiségei vettek részt. 1967-ben alakult kormányközi szovjet-magyar kulturális együttműködési bizottság. 1970-ben megtartották a Szovjet Kultúra Napját Magyarországon és a Magyar Kultúra Napját a Szovjetunióban.

Termékenyek voltak a szovjet és a magyar írók közötti kapcsolatok, a film-gyártók szakmai találkozói, illetve a két ország olvasóival és nézőközönségével rendezett estek.

A kiállítási anyag e részében található dokumentumok közül megemlítendő: a B. L. Paszternák elkészítette Petőfi Sándor „János Vitéz” című verses elbeszélésének fordítását 1947-ben.

E. A. Jevtusenko és A. P. Mezsirov szovjet költők jelentése 1971. évi Magyarországi látogatásukról. Fényképek V. V. Tyihonov színművész és L. M. Szaveljeva filmművésznő találkozájáról a magyar nézőközönséggel a „Háború és béke” című film bemutatója napján, 1967-ben. Fényképek szovjet és magyar filmszínészekről a „Liszt Ferenc” szovjet-magyar koprodukciós film forgatásakor, 1971-ben, és más egyedi dokumentumok a Szovjetunió és Magyarország közötti kulturális együttműködés történetéről 1948 és 1991 között.

Jelen kiállítás előkészítésében az Oroszországi Föderáció és Magyarország legnagyobb archívumainak levéltári szakemberei vettek részt.

Orosz részről az Orosz Föderáció vezető szövetségi levéltárai és az Oroszországi Föderáció Külpolitikai Levéltára vett részt a kiállítás előkészítésében, a kiállítás koordinátora pedig az Orosz Állami Gazdasági Levéltár (RGAE) volt.

Magyar részről a Magyar Nemzeti Levéltár és a Magyar Kulturális, Tudományos és Információs Központ Levéltári Intézete vett részt a kiállítás előkészítésében. A kiállítási anyag a két ország levéltárai anyagait és fényképdokumentumait tartalmazza, amelyek az 1948–1991 közötti időszak szovjet-magyar gazdasági és kulturális kapcsolatainak aspektusait tükrözik. Az egyedülálló dokumentumok segítenek a látogatóknak megeleveníteni a fontos történelmi eseményeket Oroszország és Magyarország több olyan generációjának életéből, amelyek részt vettek ezeken, és emlékeztetnek a gazdasági, kulturális eseményekre és értékekre, amelyek befolyásolták a Szovjetunió és a kelet-európai országok életével kapcsolatos közös elképzeléseink kialakítását, különösen Magyarország – a népi demokrácia egyik legkiválóbb képviselője tekintetében.

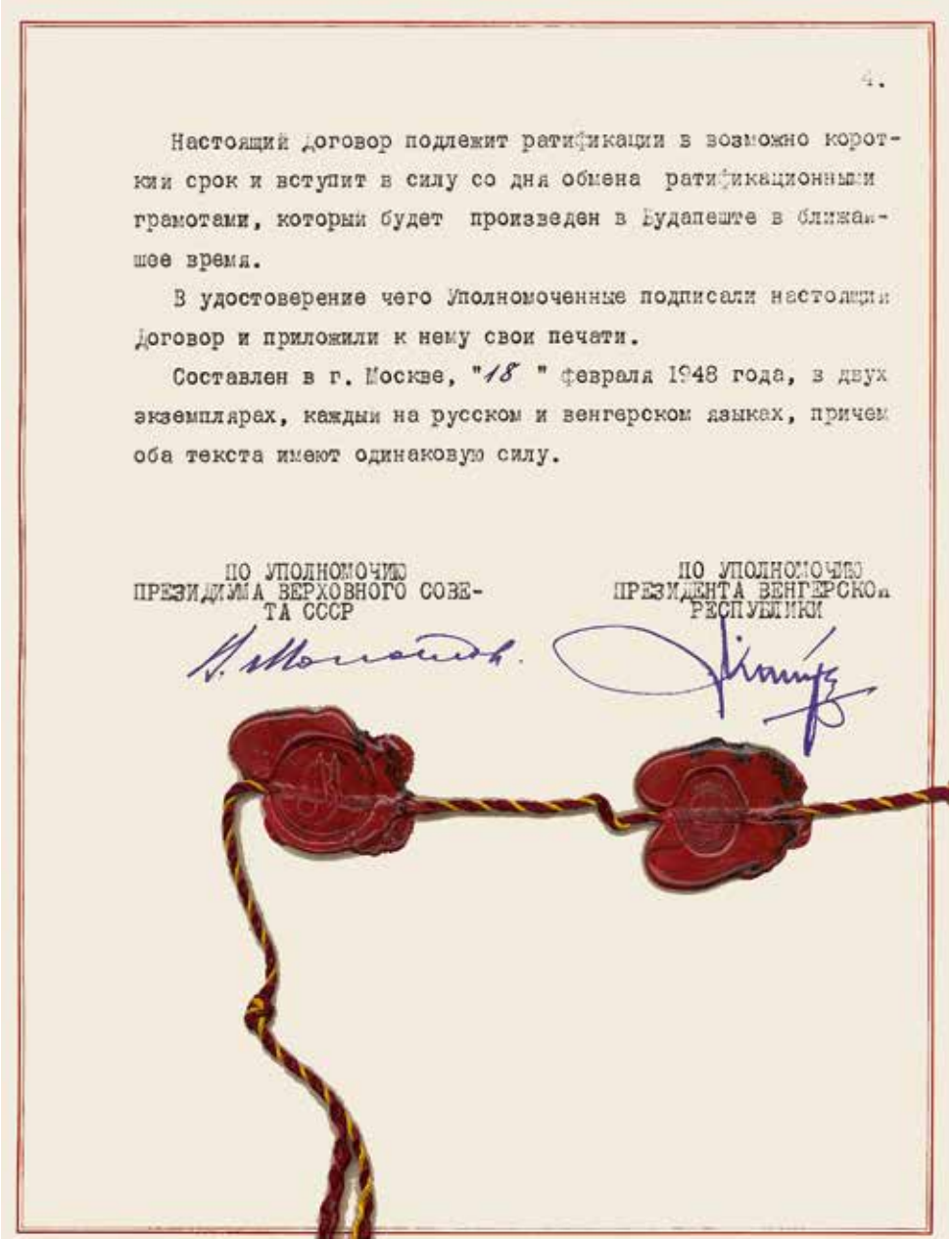
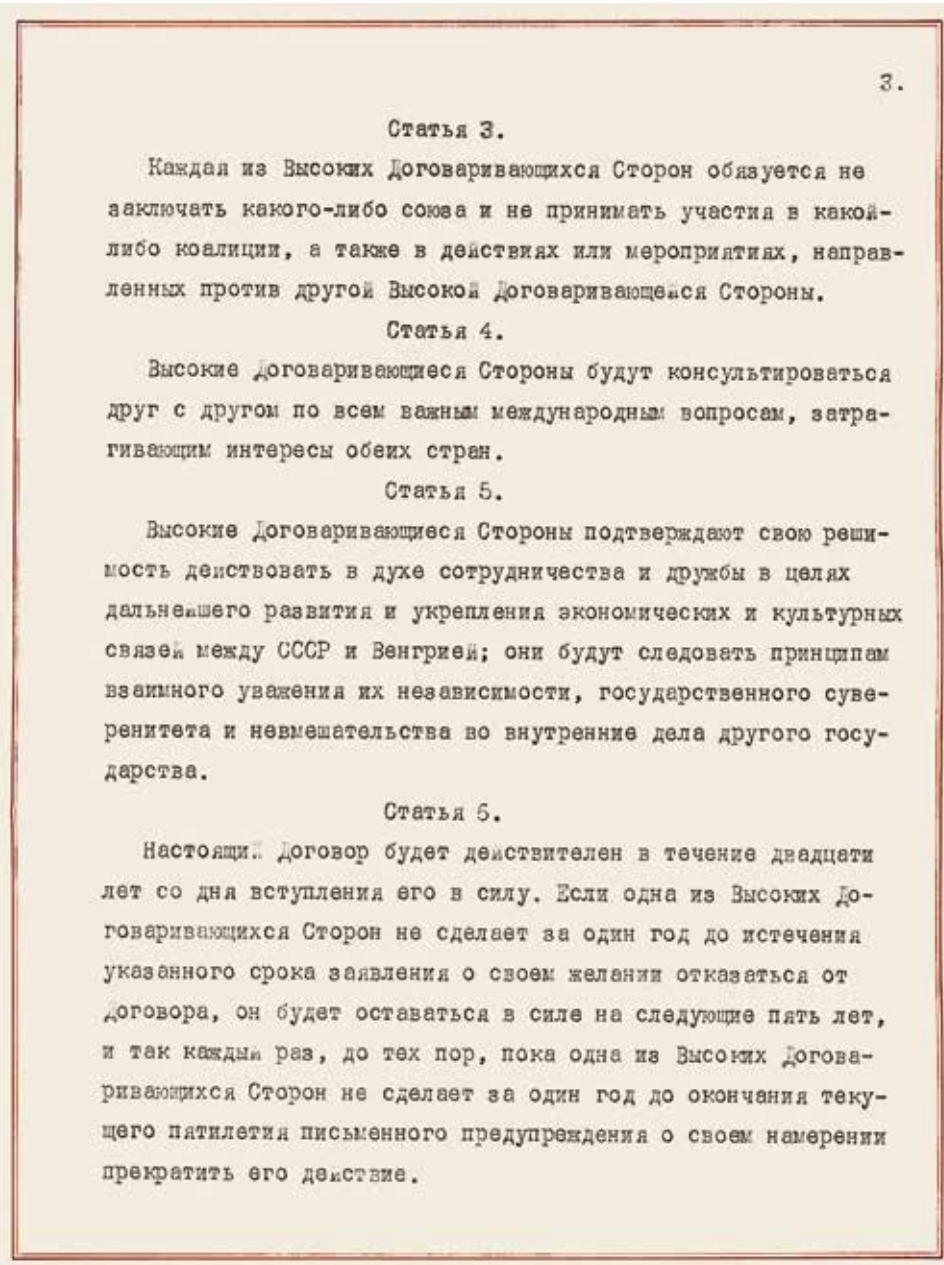
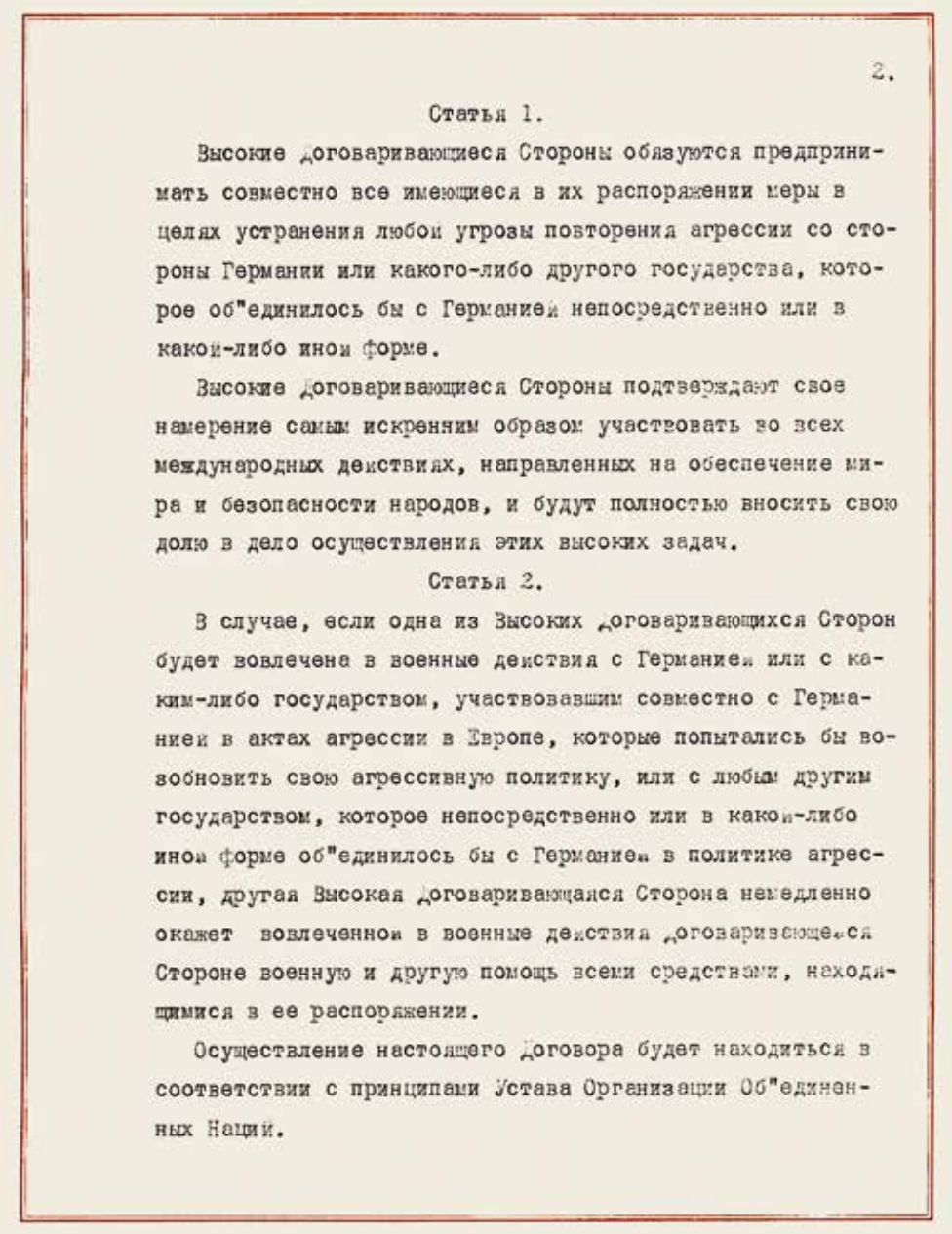
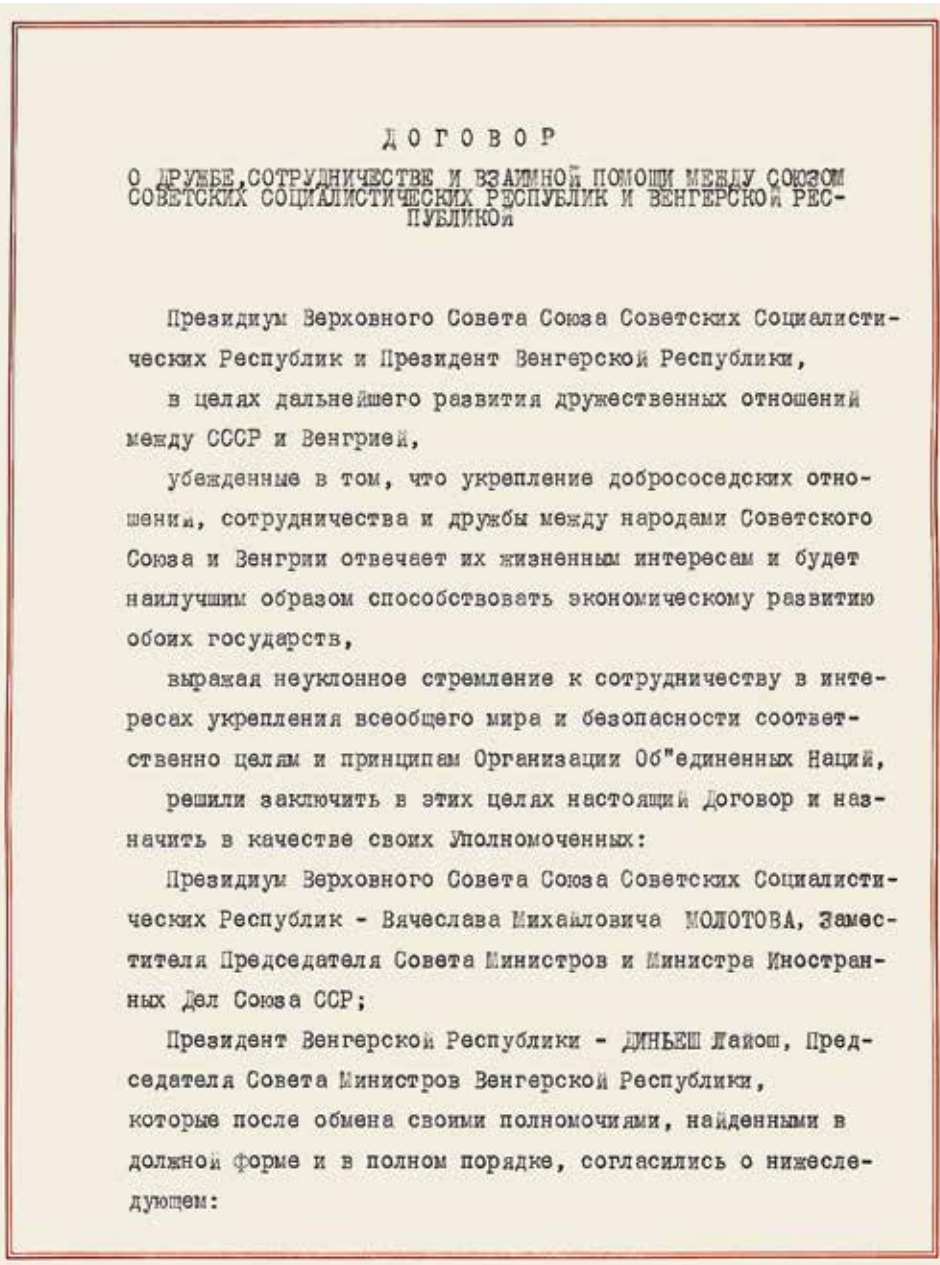
Úgy gondoljuk, hogy a „Szovjet-magyar gazdasági és kulturális kapcsolatok 1948–1991” című közös történelmi és dokumentációs kiállítás az

országaink közötti kapcsolatok megerősítésére és fejlesztésére szolgál és a múlt együttműködésének tapasztalatai alapján, lehetővé teszi számukra, hogy a történelem jelenlegi szakaszában magabiztosan haladjanak a kölcsönösen előnyös együttműködés fejlődésének útján.

Elena Tyurina,
az orosz állami közgazdasági
archívum igazgatója

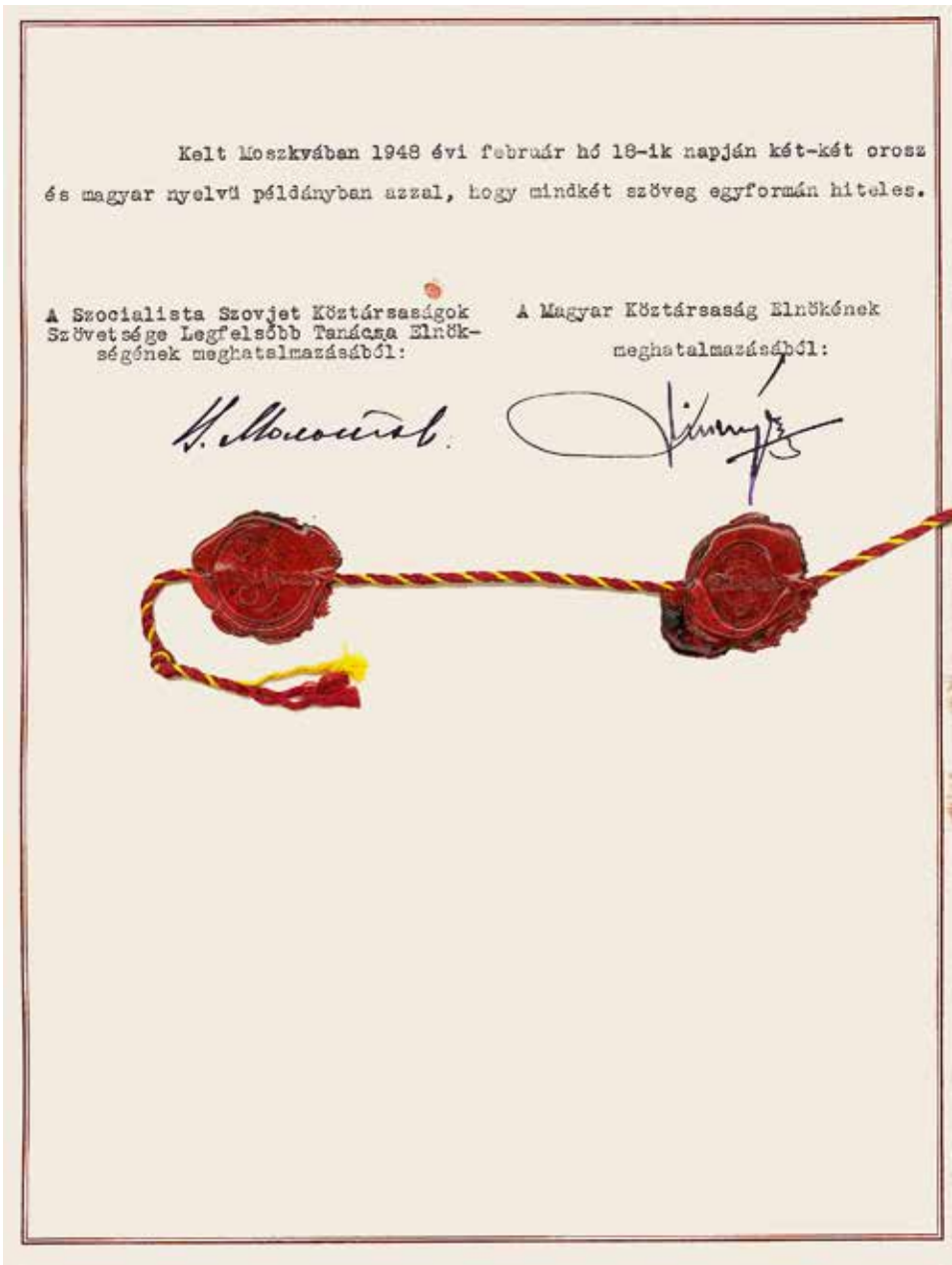
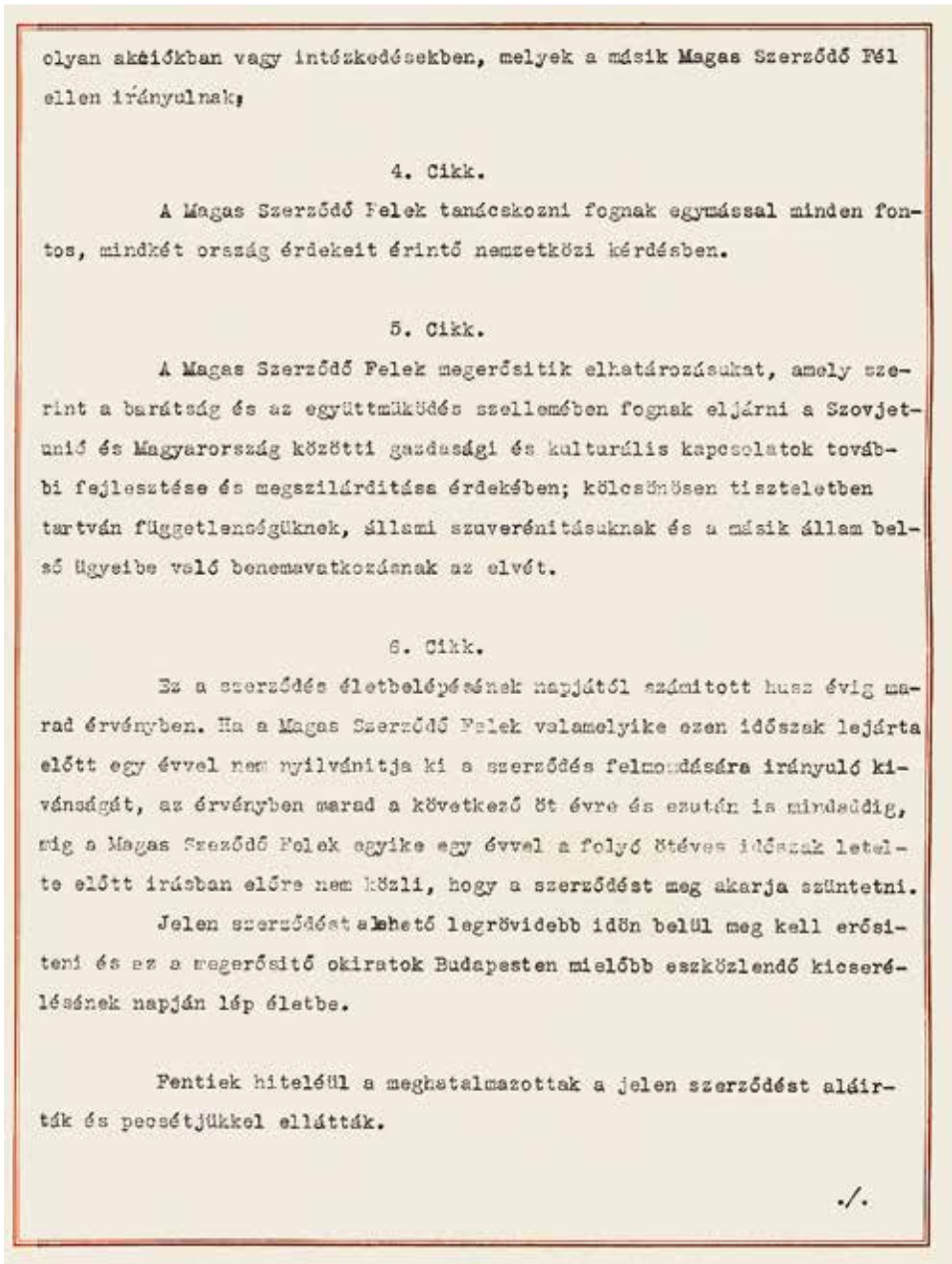
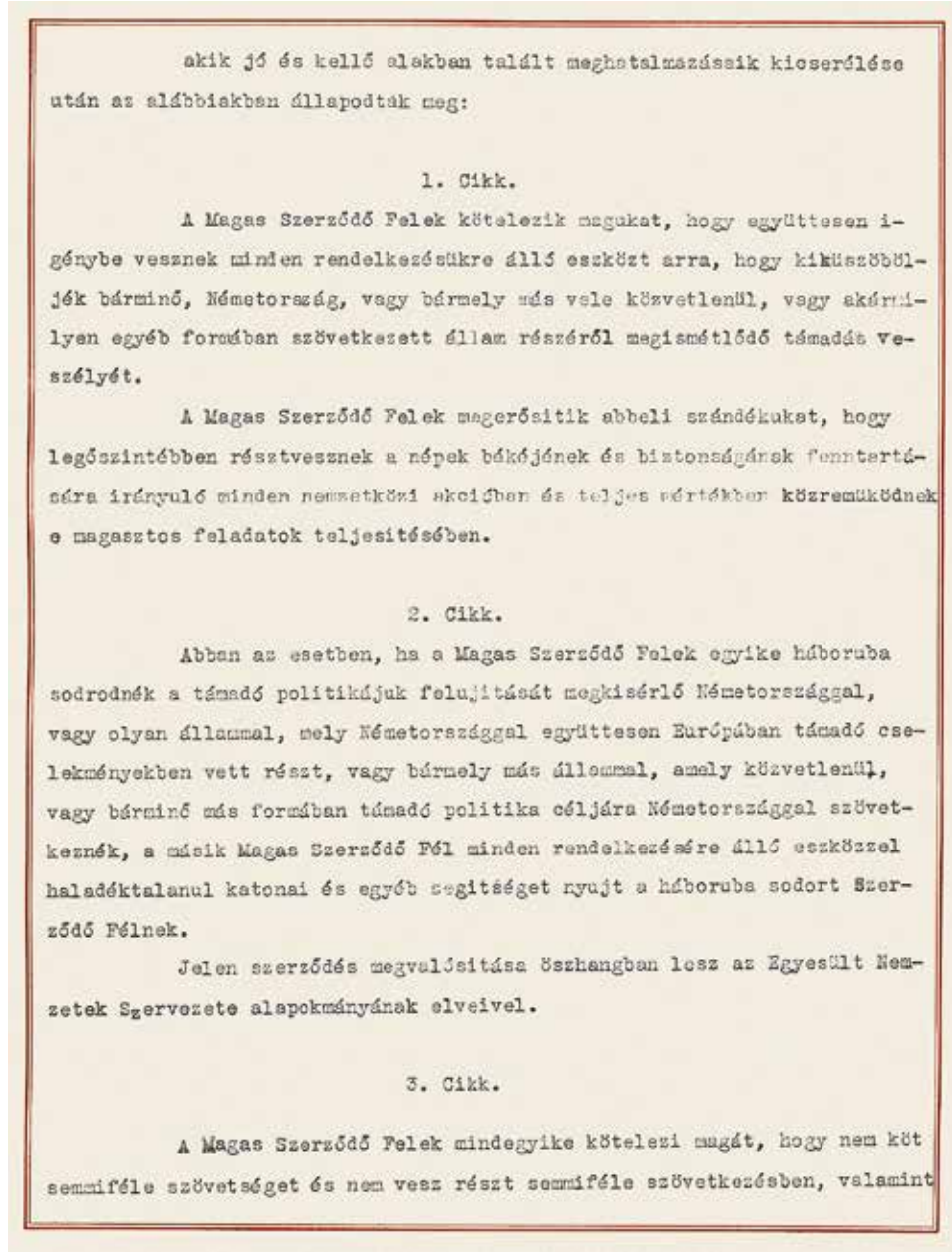
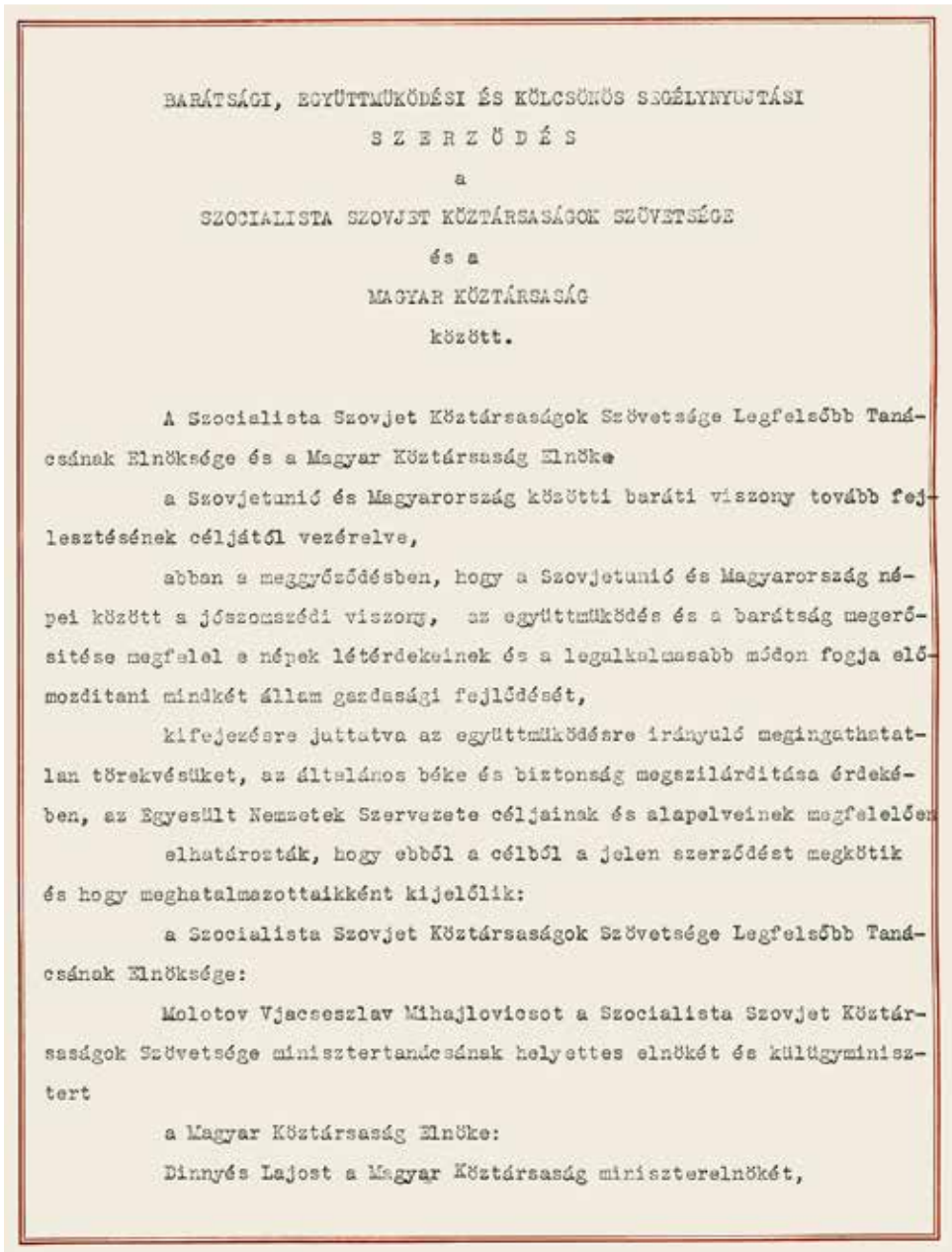
Договор о дружбе,
сотрудничестве
и взаимной помощи
между Союзом Советских
Социалистических
Республик и Венгерской
Республикой

A Szovjet Szocialista
Köztársaságok Szövetsége
és a Magyar Köztársaság
közötti barátsági,
együttműködési és
 kölcsönös segítségnyújtási
szerződés

Договор о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи между Союзом Советских Социалистических Республик и Венгерской Республикой
18 февраля 1948
На русском яз.
Архив внешней политики Российской Федерации

A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a Magyar Köztársaság közötti barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés
1948. február 18
Orosz nyelven
Orosz Föderáció Külpolitikai Levéltára

Договор о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи между Союзом Советских Социалистических Республик и Венгерской Республикой
18 февраля 1948
На венгерском яз.
Архив внешней политики Российской Федерации

A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a Magyar Köztársaság közötti barátság, együttműködés és kölcsönös segítségnyújtási szerződés
1948. február 18
Magyar nyelven
Orosz Föderáció Külpolitikai Levéltára

Подписание Договора о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи между Союзом Советских Социалистических Республик и Венгерской Республикой

Москва. 18 февраля 1948

Российский государственный архив кинофотодокументов

A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a Magyar Köztársaság közötti barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés aláírása

Moszkva. 1948. február 18

Oroszországi Állami film-és foto-dokumentumok archívuma

Постановление Совета министров СССР № 935 об утверждении Договора о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи между Союзом Советских Социалистических Республик и Венгерской Республикой

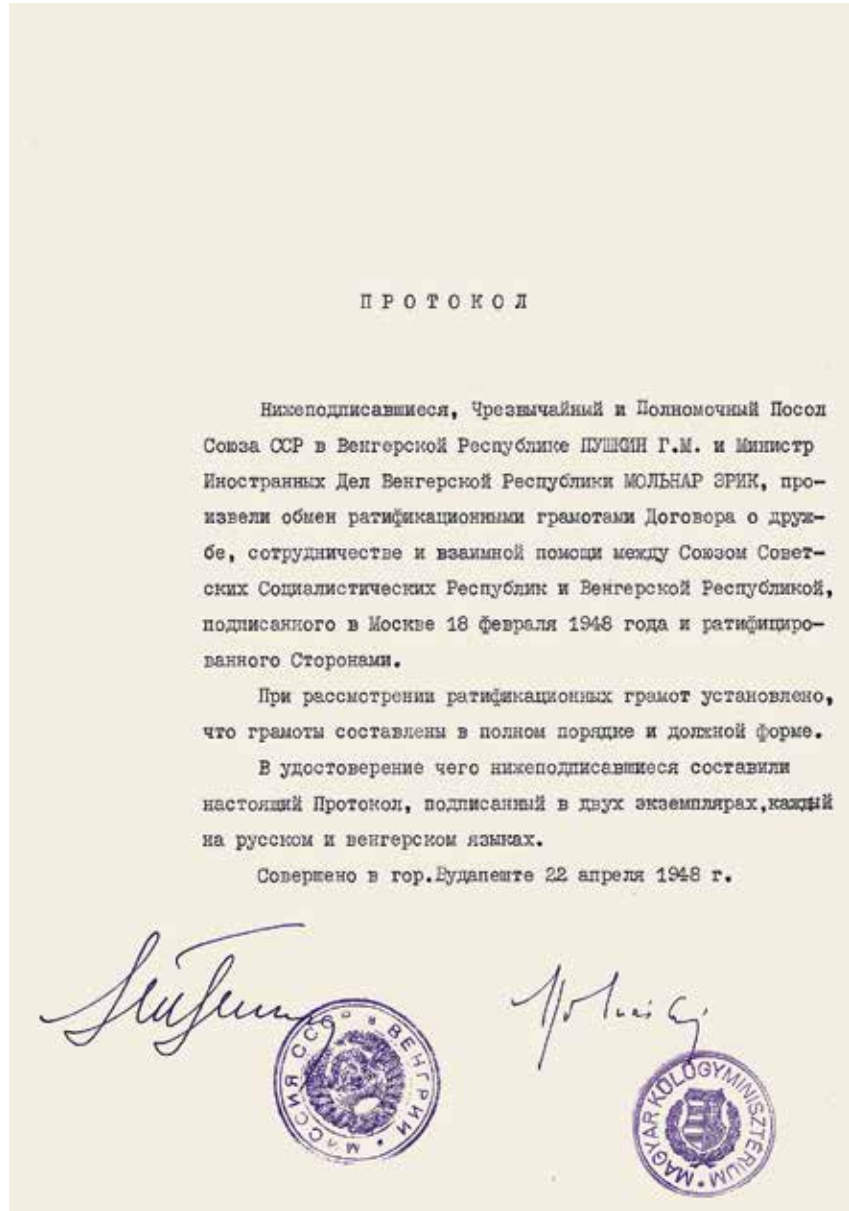
Москва. 25 марта 1948

Государственный архив Российской Федерации

A Szovjetunió Minisztertanácsa 935. számú Rendelete a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a Magyar Köztársaság közötti barátság, együttműködés és kölcsönös segítségnyújtási szerződés jóváhagyása tárgyában

Moszkva. 1948. március 25

Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Протокол об обмене ратификационными грамотами Договора о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи между Союзом Советских Социалистических Республик и Венгерской Республикой

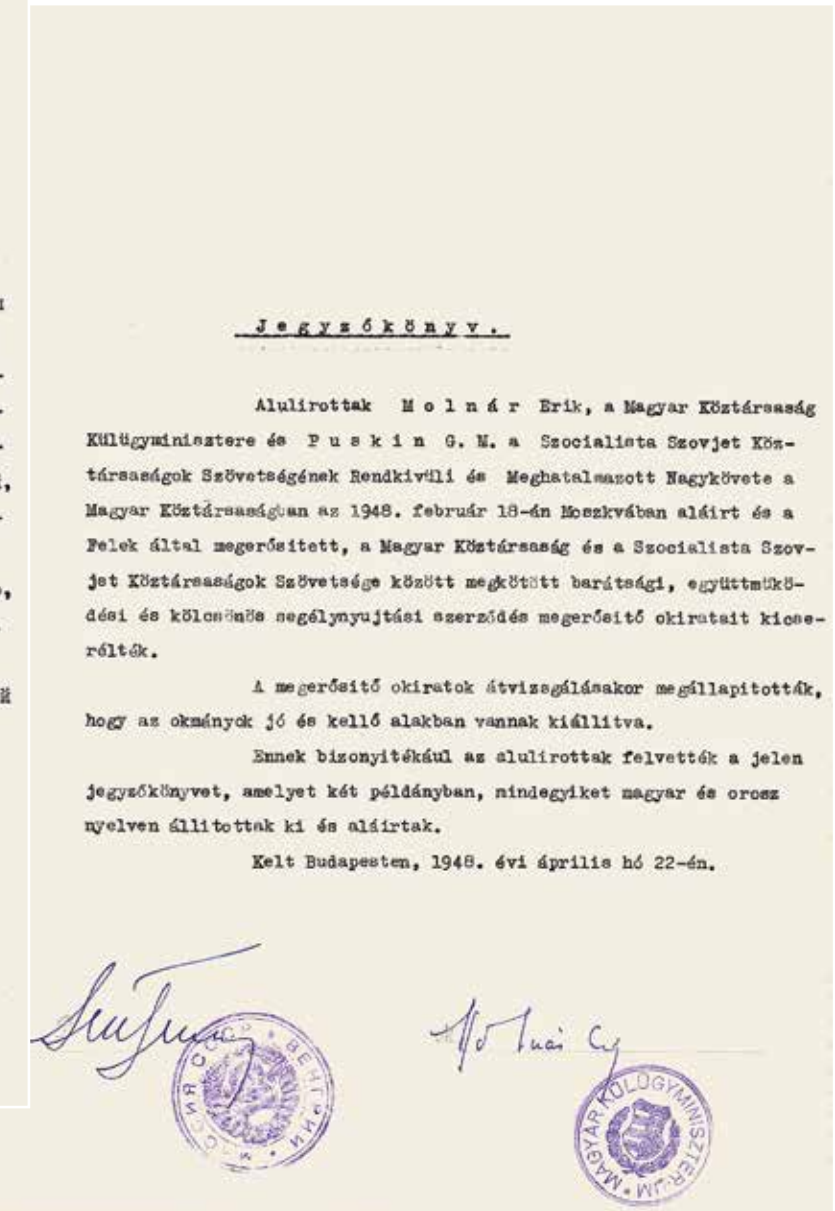
Будапешт. 22 апреля 1948

Архив внешней политики Российской Федерации

A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a Magyar Népköztársaság közötti barátság, együttműködés és kölcsönös segítségnyújtásról szóló szerződés ratifikációs okmányainak átadásáról szóló jegyzőkönyv

Budapest. 1948. április 22

Orosz Föderáció Külpolitikai Levéltára

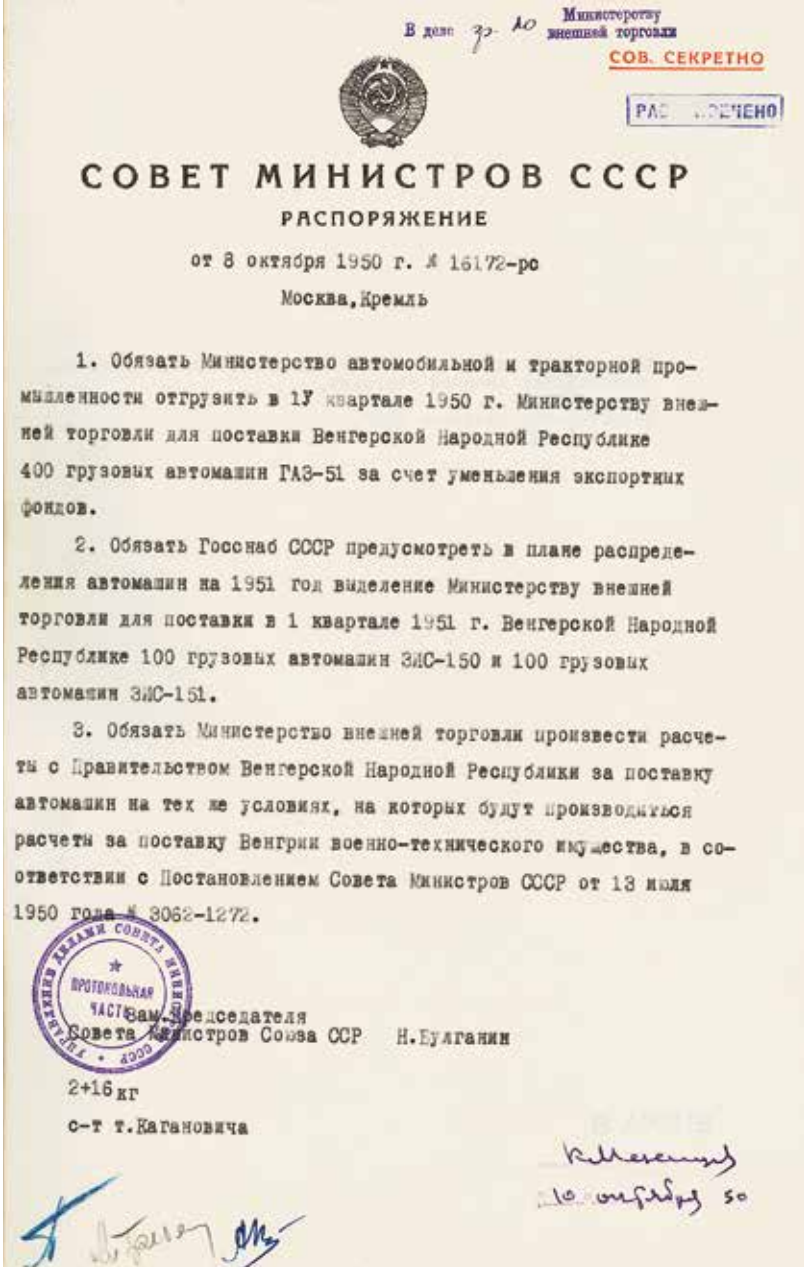

1

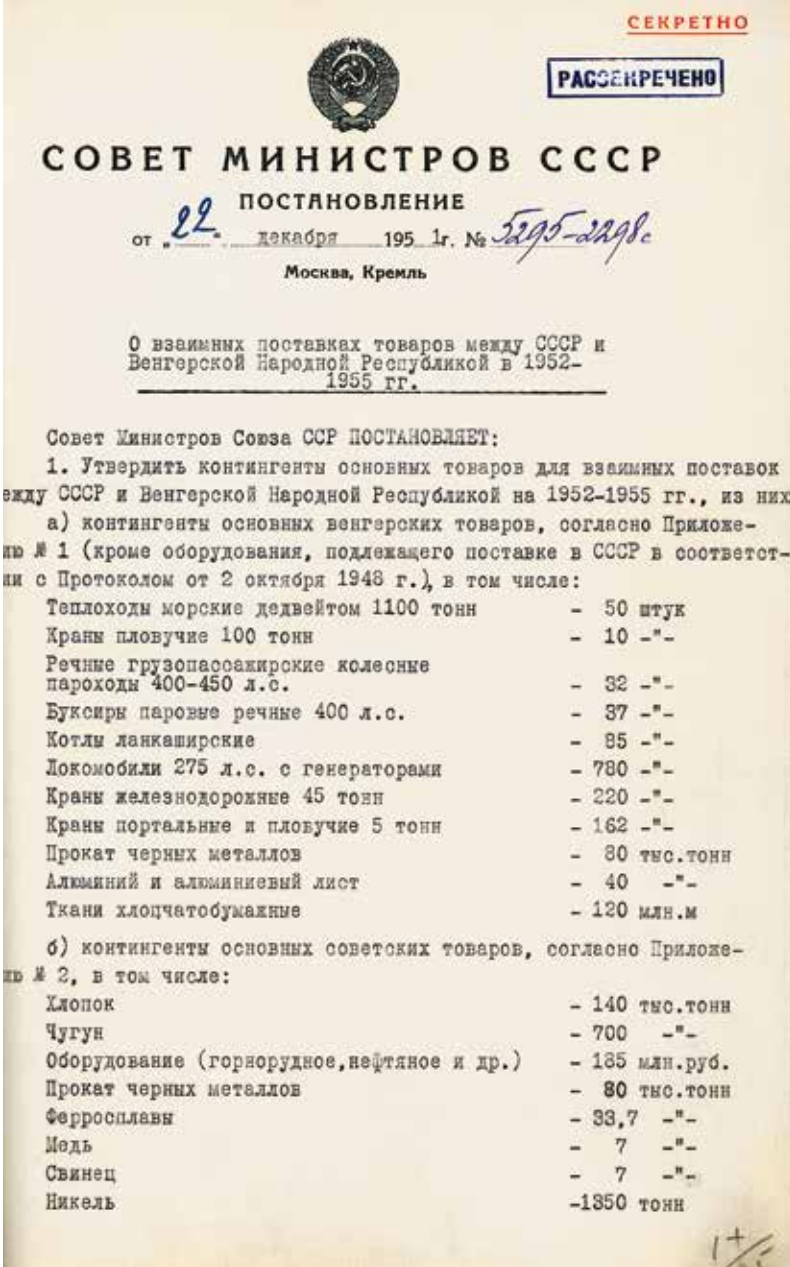
Торговые связи

Kereskedelmi kapcsolatok

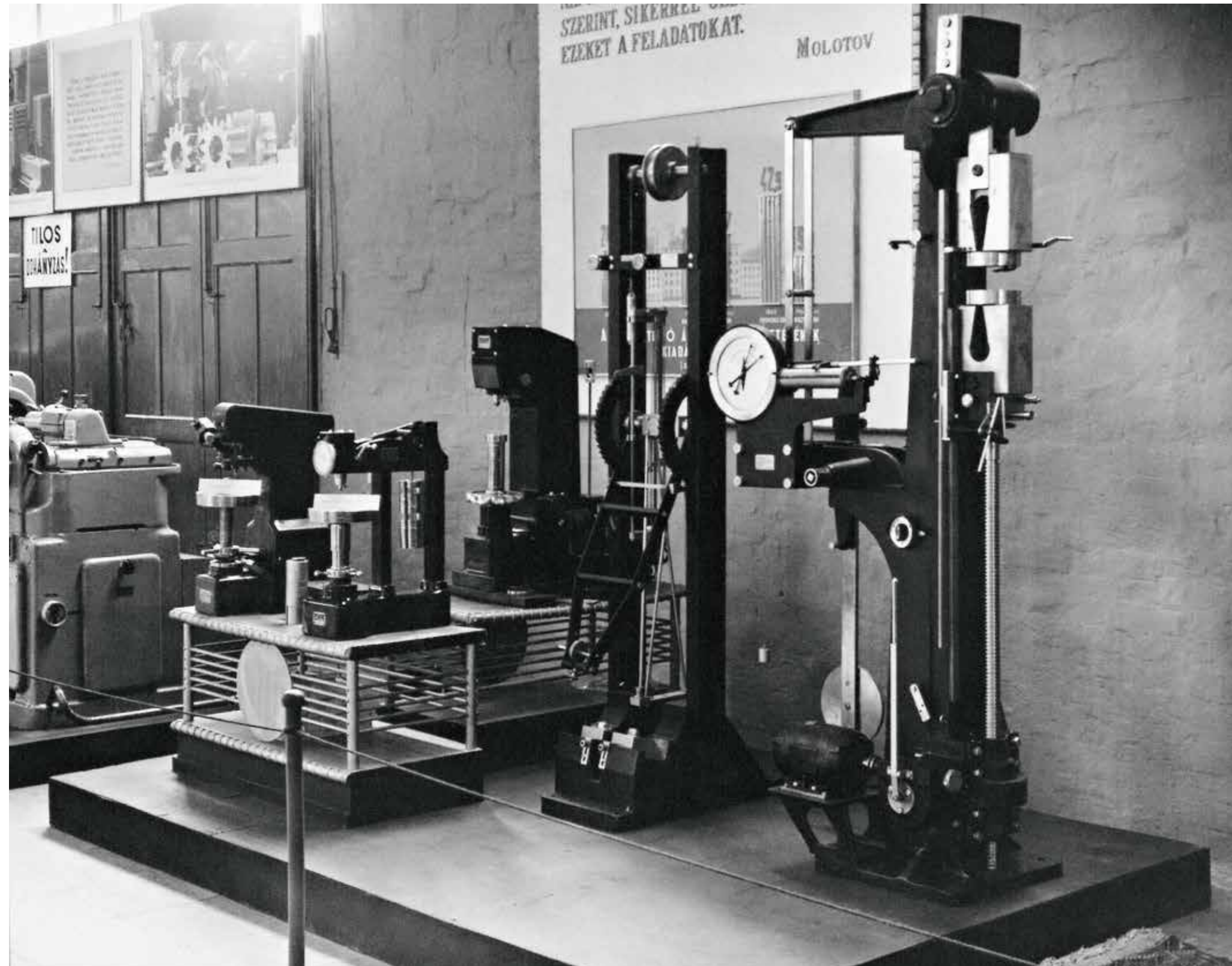
Распоряжение Совета министров СССР № 16172-рс о поставках в Венгерскую Народную Республику (ВНР) грузовых автомашин «ГАЗ-51»
8 октября 1950
Государственный архив Российской Федерации

Az SZSZKSZ Minisztertanács 16172-rc. számú Rendelete „GAZ-51” gépkocsik szállításáról a Magyar Népköztársaságba (MNK) 1950. október 8
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

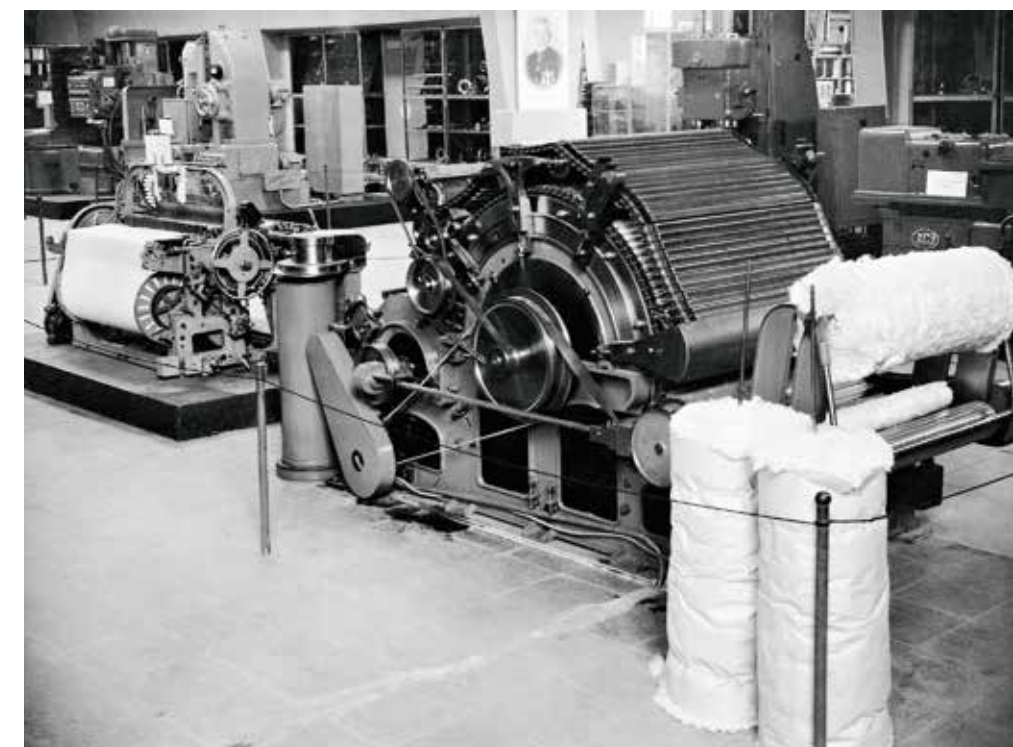
Из постановления Совета министров СССР № 5295-2298с «О взаимных поставках товаров между СССР и Венгерской Народной Республикой в 1952–1955 гг.»
22 декабря 1951
Государственный архив Российской Федерации

Az SZSZKSZ Minisztertanács 5295–2298c. számú Rendelete „Kölcsönös áruszállításokról a Szovjetunió és Magyar Népköztársaság között az 1952–1955. időszakra” 1951. december 22
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Торговые связи

Kereskedelmi kapcsolatok

Станки и оборудование,
производимые в СССР,
на Международной ярмарке
в Будапеште

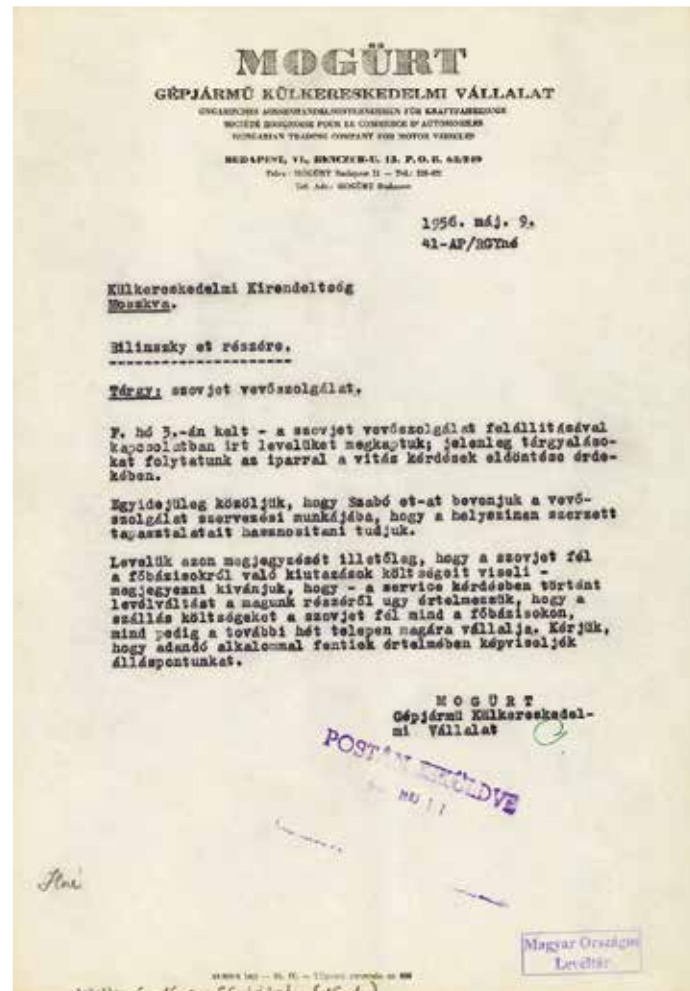
1949

Российский государственный архив
экономики

A Szovjetunióban gyártott gépek
és berendezések a Budapesti
Nemzetközi Vásáron

1949

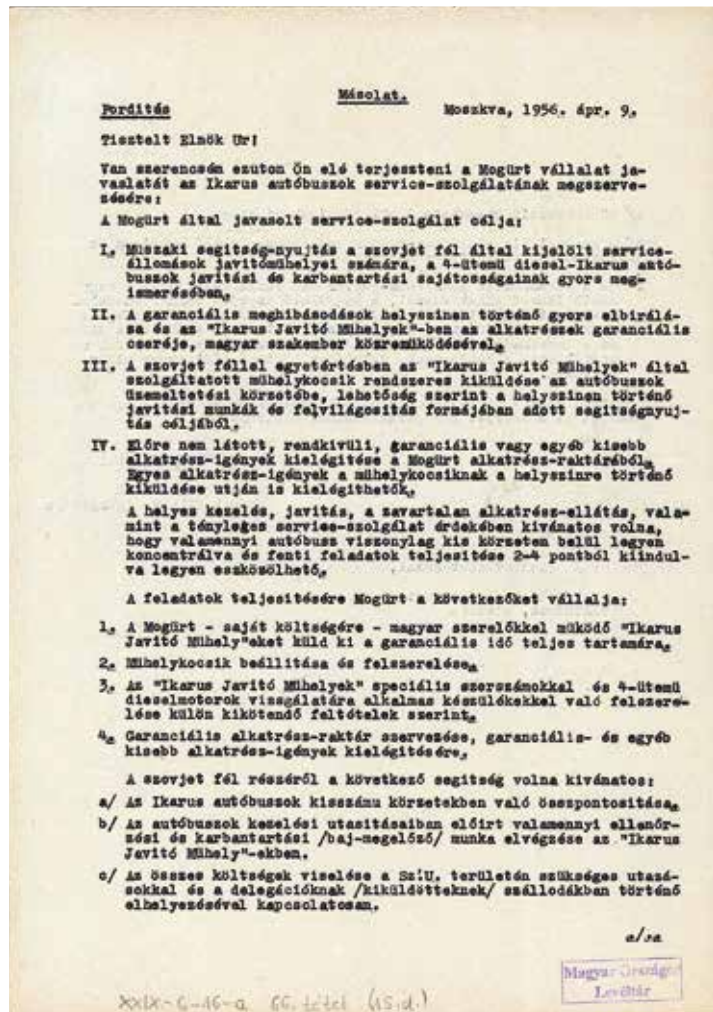
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Из соглашения, заключенного между венгерским внешнеторговым предприятием «МОГЮРТ» и Всесоюзным объединением «Технопромимпорт» по организации ремонтных мастерских для сервисного обслуживания автобусов «Икарус» в СССР

ВНР. 9 апреля 1956
На венгерском яз.

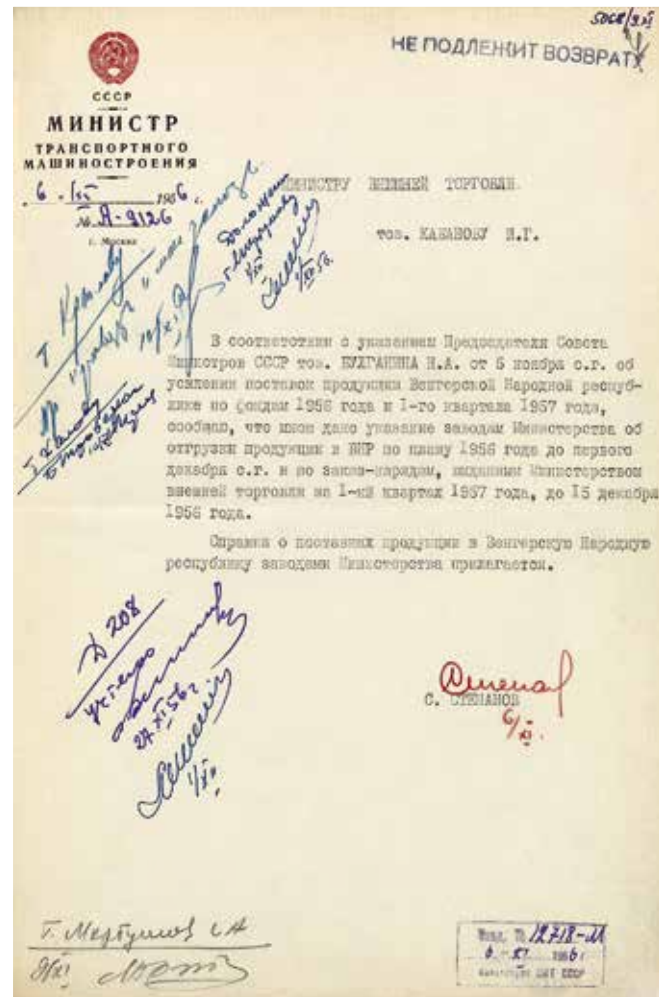
Национальный архив Венгрии

A „MOGJURT” magyar Külkereskedelmi Vállalat és „Technopromimport” Országos Egyesület között megkötött szerződés az Ikarus autóbuszok karbantartását és ellátó műhelyek létesítéséről

MNK. 1956. április 9.

Magyar Nemzeti Levéltár

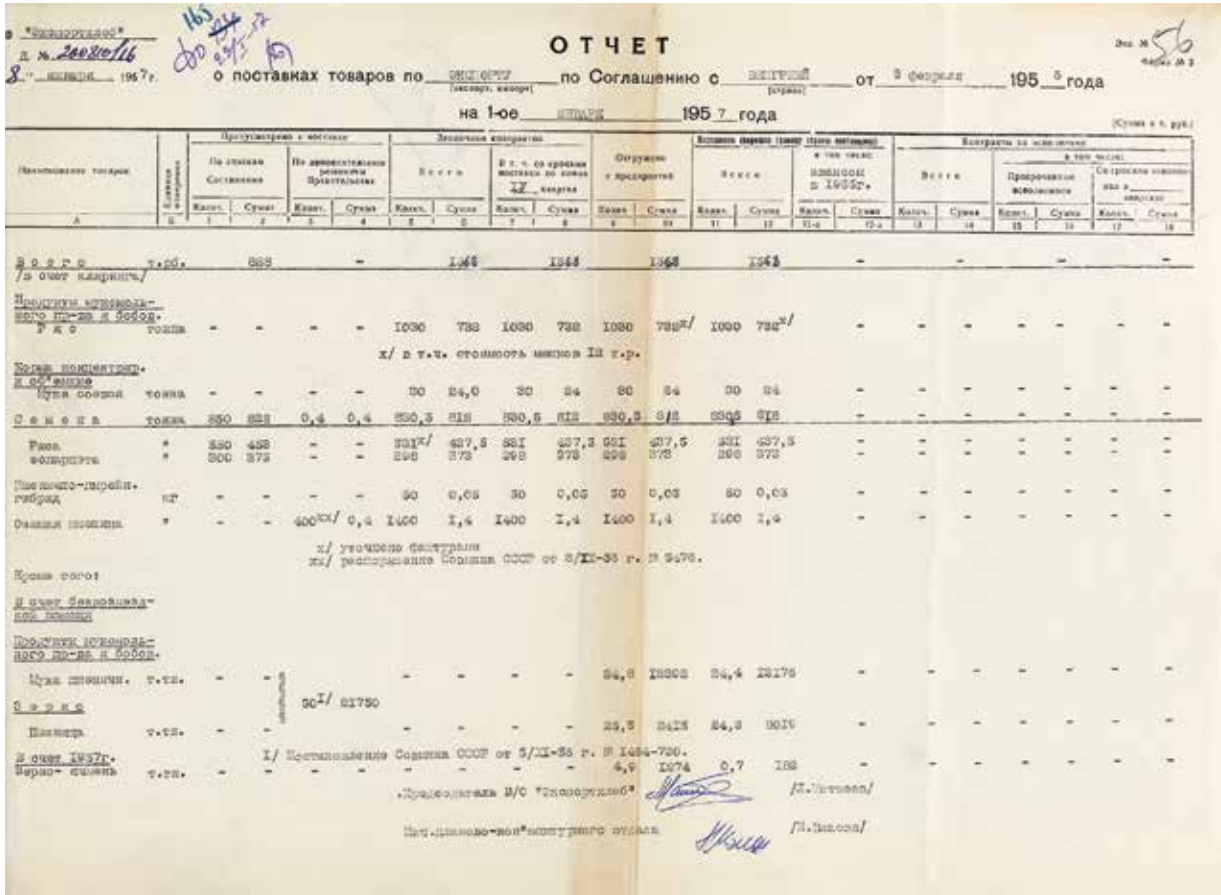

СПРАВКА
о поставках на экспорт в
В. Н. Р. заводами Минтростомма в
1956 г. и 1 кв. 1957 года

Наименование оборудования	Зем. мкм.	План №: 1556		План №: 1566		План №: 1567	
		г.	г.	г.	г.	г.	г.
Тракторы С-80	шт.	94	77	17	-	-	-
Тракторы С-100	шт.	-	-	-	⑦	2 шт.	2 шт.
Запчасти к тракторам	т.р.	116,0	43,0	73,0	36,0	36,0	36,0
Запчасти к проколываль	"	74,0	42,0	53,0	-	-	-
Детали к тракторам	"	161,6	145,8	159,2	114,5	114,5	114,5
Битоны БС-800	шт.	11	13	-	-	-	-

НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА ЦЕНТРА: *В. Румянцев*
С. КИРИЛЛОВ

"6" ноября 1956 года

Справка Министерства
транспортного машиностроения
СССР о поставках продукции
на экспорт в ВНР заводами
Министерства транспортного
машиностроения СССР в 1956 году
и первом квартале 1957 года

6 ноября 1956

Российский государственный архив
экономики

A Szovjetunió Közlekedési Gépipari Minisztériumának jelentése a Magyar Népköztársaságba irányuló expotermékek szállítására vonatkozóan az 1956-os és 1957-es évek első negyedében

1956. november 6

Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Отчет Всесоюзного объединения
«Экспортхлеб» о поставках
экспортных товаров
в соответствии с соглашением
с ВНР от 3 февраля 1956 года
(по состоянию на 1 января
1957 года)

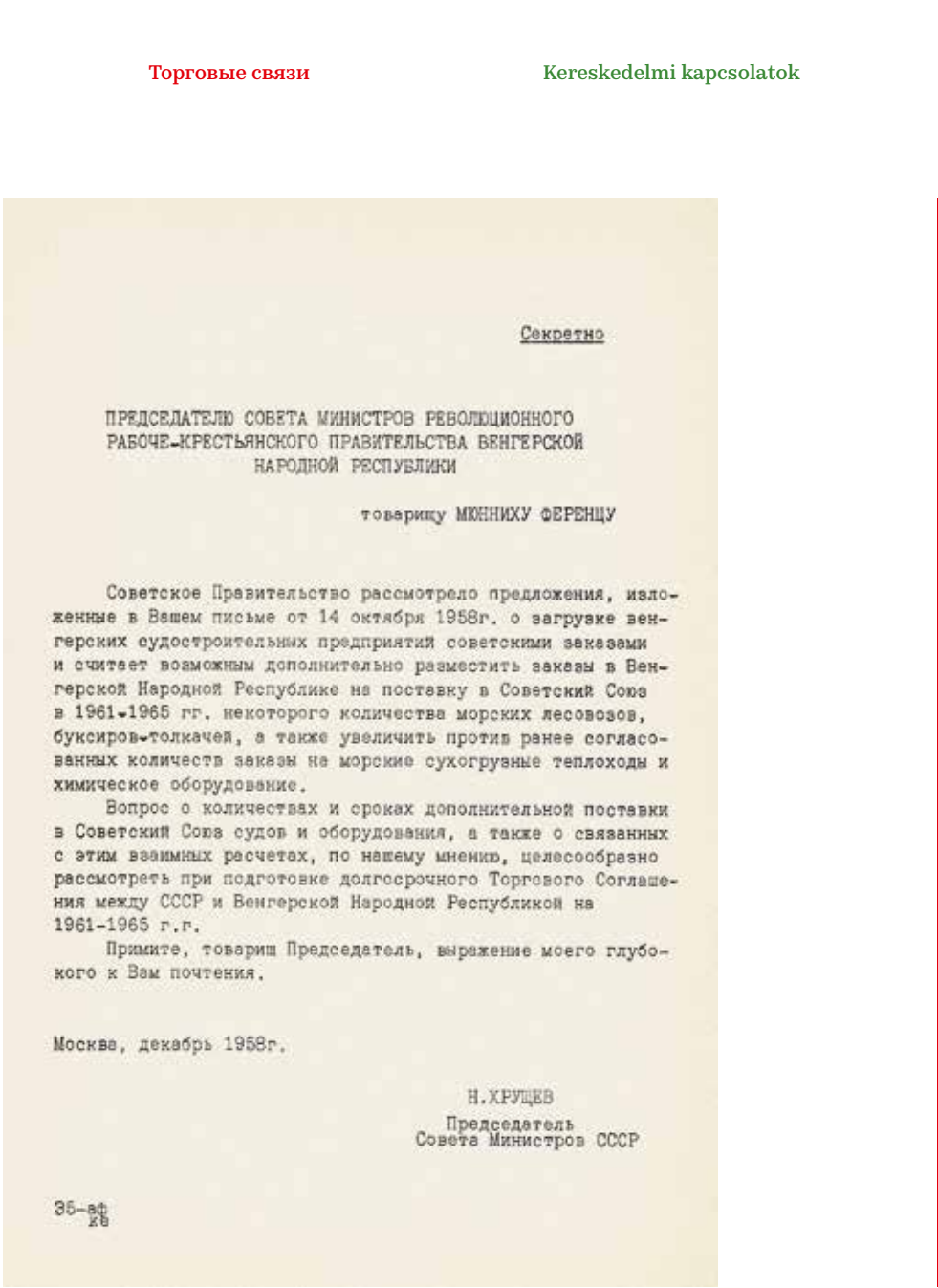
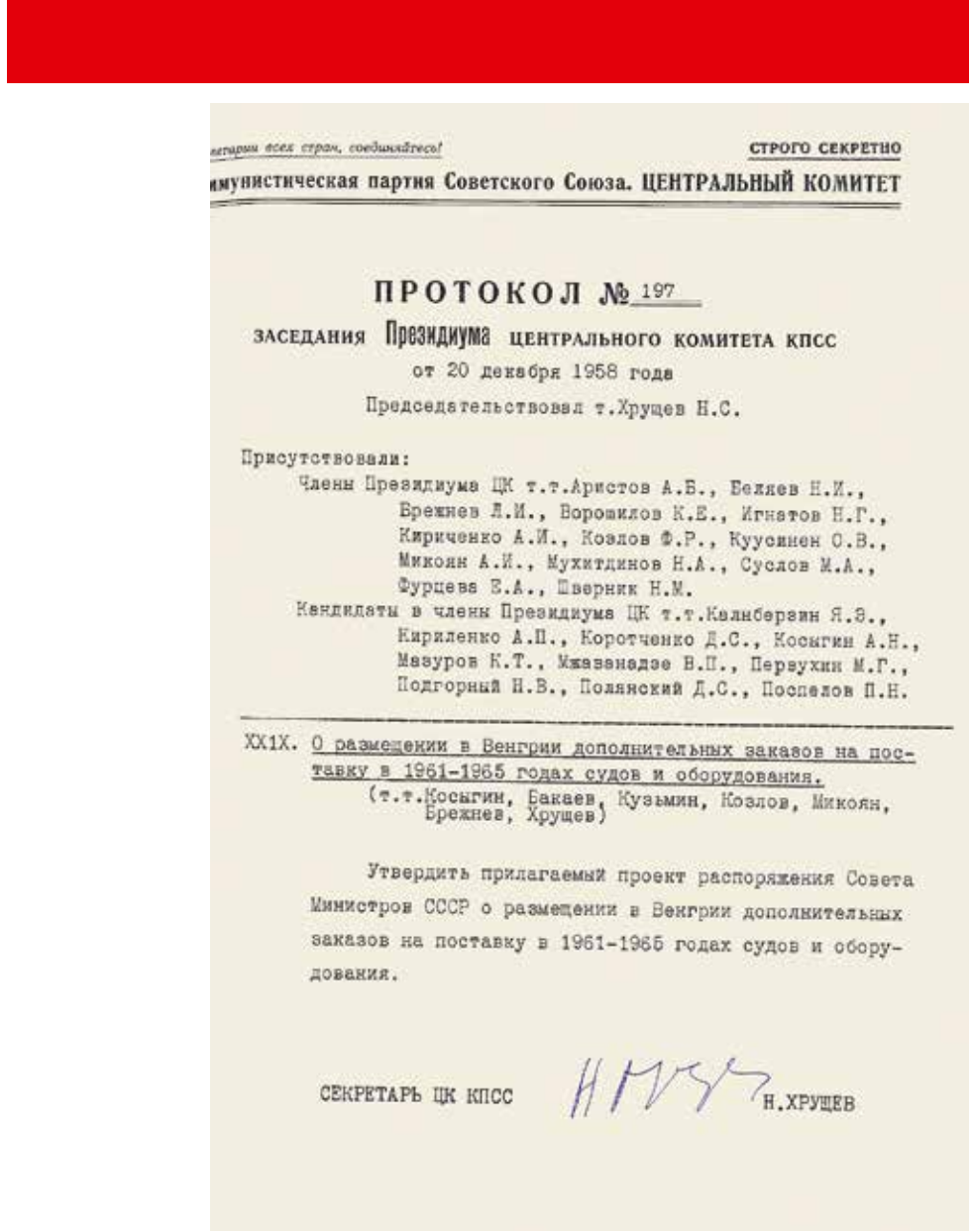
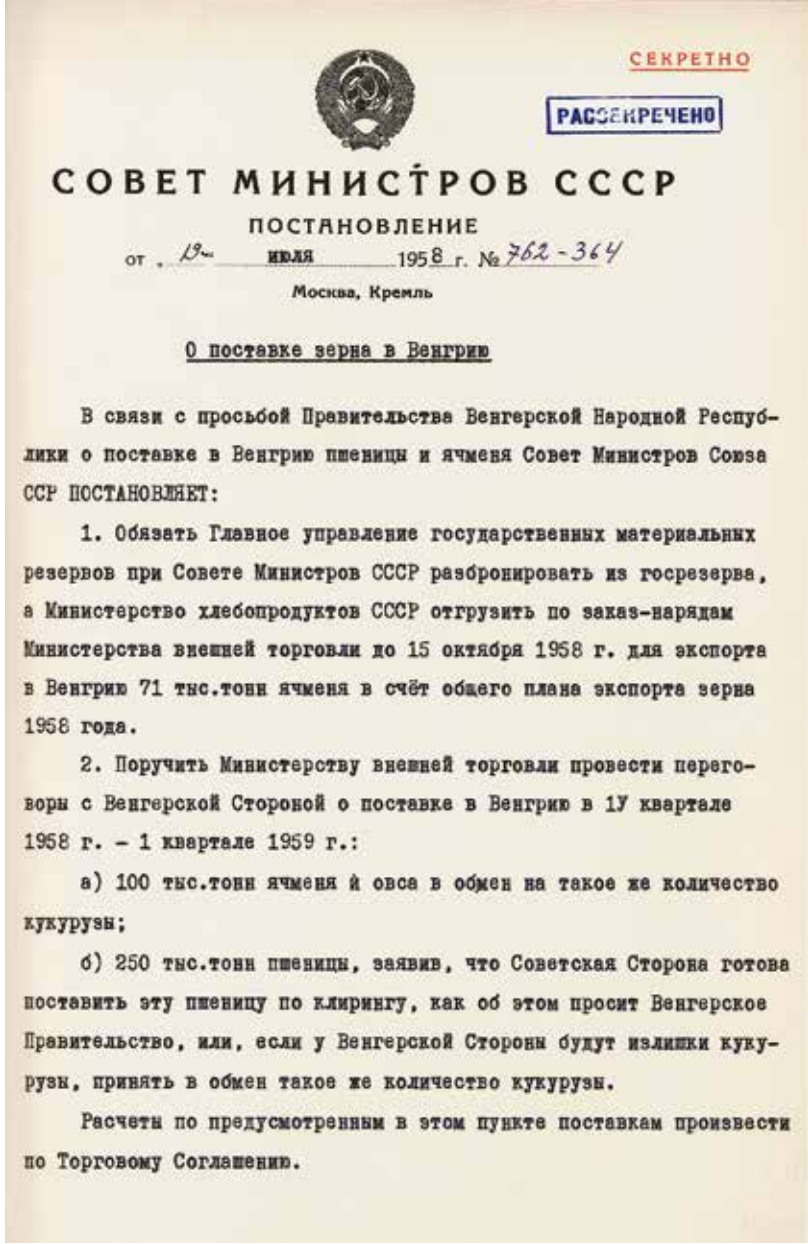
8 январа 1957

Российский государственный архив
экономики

Az „Exporthleb” Országos
Egyesület jelentése export
termékek szállításáról a Magyar
Népköztársasággal 1956. február
3-án kötött szerződés szerint
(1957. január 1-re vonatkozóan)

1957. január 8

Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Из постановления Совета министров СССР № 762-364 «О поставке зерна в Венгрию» 19 июля 1958
Государственный архив Российской Федерации

Az SZSZKSZ Minisztertanácsa 762-364. számú Rendelete „Gabona szállításáról Magyarországra” 1958. július 19
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Советские тракторы «Беларусь», доставленные из СССР на станцию г. Капошвар для механизаторов кооперативов области Шомодь ВНР. Июнь 1959
Российский государственный архив кинофотодокументов

Szovjetunióból érkezett „Belarusz” traktorok Kaposváron a Somogy megyei szövetkezetek gépkezelői számára MNK. 1959. június hó
Oroszországi Állami film- és fotodokumentumok archívuma

Постановление Президиума ЦК КПСС «О размещении в Венгрии дополнительных заказов на поставку в 1961–1965 годах судов и оборудования» 20 декабря 1958
Российский государственный архив новейшей истории

Az SZKP Központi Bizottsága elnökségének állásfoglalása „A hajók és felszereléseik szállításáról Magyarországra az 1961–1965. évekre kiegészítő megrendelések alapján” 1958. december 20
Oroszország Újkori történelmének Állami Levéltára

Письмо Председателя Совета министров СССР Н. С. Хрущева Председателю Совета министров Революционного Рабоче-Крестьянского Правительства ВНР Ф. Мюнниху с согласием на размещение СССР дополнительных заказов в ВНР на поставку судов для загрузки мощностей судостроительной промышленности Венгрии Декабрь 1958
Российский государственный архив новейшей истории

N. Sz. Hruscsov, az SZSZKSZ Minisztertanácsának Elnöke Münnich F, a Magyar Forradalmi Munkás-paraszt Kormány elnökéhez intézett levele, amelyben az SZSZKSZ beleegyezését adja hajók és a felszerelések szállítására a Magyar Népköztársaságba a magyar hajógyártás fejlesztése céljából 1958. december hó
Oroszország Újkori történelmének Állami Levéltára

Первый секретарь ЦК КПСС Н. С. Хрущев на открытии промышленной выставки ВНР в Москве
1960
Государственный архив Российской Федерации

Az SZKP KB titkára, N. Sz. Hruscsov Magyarország moszkvai ipari kiállításának megnyitóján
1960
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Министр внешней торговли СССР Н. С. Патolichev и министр внешней торговли ВНР Й. Инце в момент подписания долгосрочного торгового соглашения между СССР и ВНР
Москва. 6 мая 1960
Российский государственный архив кинофотодокументов

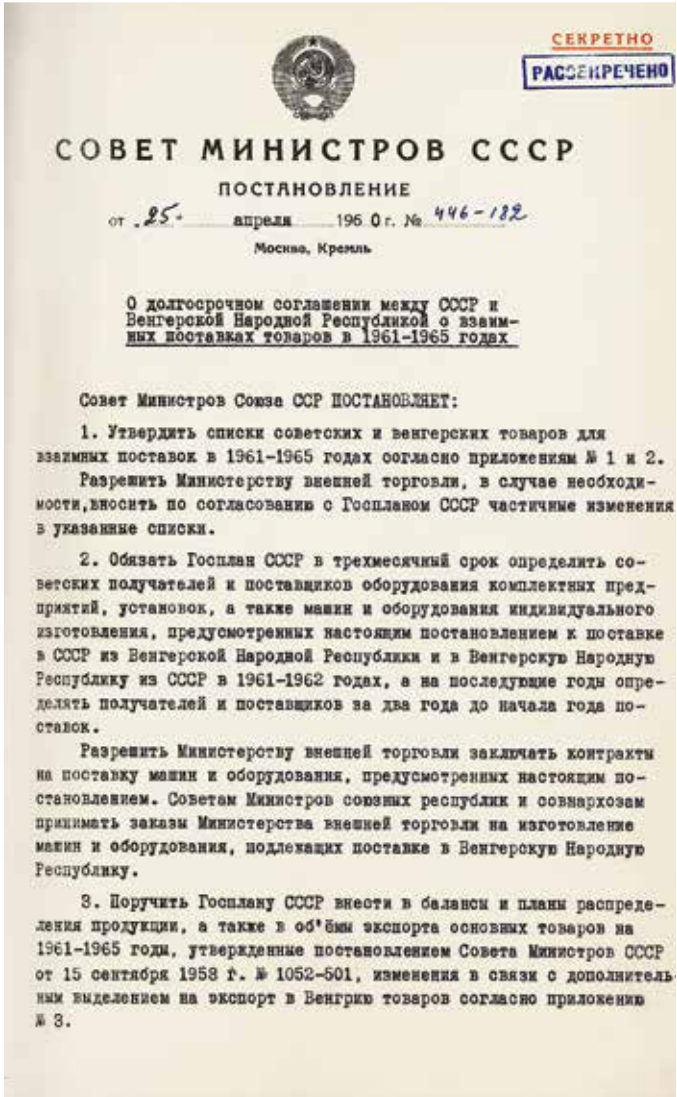
Az SZSZKSZ Külkereskedelmi minisztere, N. Sz. Patolicsev és Incze J, az MNK Külkereskedelmi minisztere az SZSZKSZ és MNK közötti hosszú távú kereskedelmi szerződés aláírásakor
Moszkva. 1960. május 6
Oroszországi Állami film- és fotodokumentumok archívuma

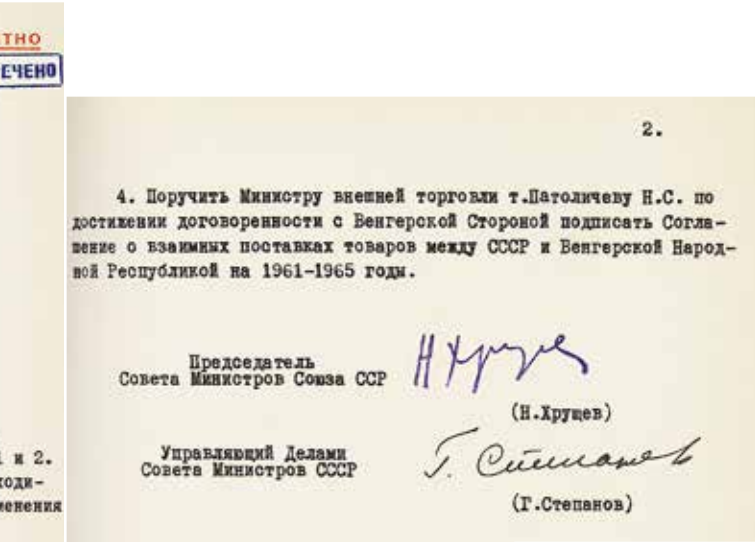
Экспонаты промышленной выставки ВНР в Москве
1960
Государственный архив Российской Федерации

Az 1960. évi Moszkvai Magyar ipari kiállítás kiállítási tárgyai
1960
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Из постановления Совета министров СССР № 446-182 «О долгосрочном соглашении между СССР и Венгерской Народной Республикой о взаимных поставках товаров в 1961–1965 годах»
25 апреля 1960
Государственный архив Российской Федерации

Az SZSZKKSZ Minisztertanácsa 446-182. számú Rendelete „Hosszútávú szerződés Az SZSZKKSZ és a Magyar Népköztársaság között kölcsönös áruszállításról az 1961–1965-ös években”
1960. április 25
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Секретно

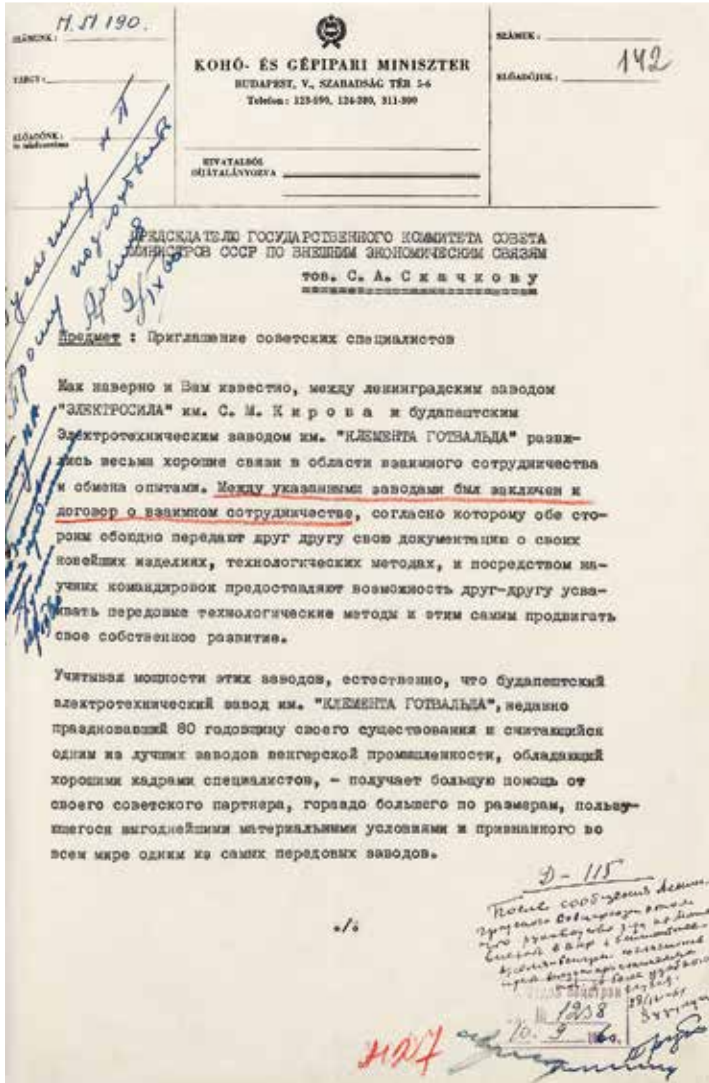
Приложение № 1

к постановлению Совета
Министров СССР от 25 апреля
1960г. № 446-182

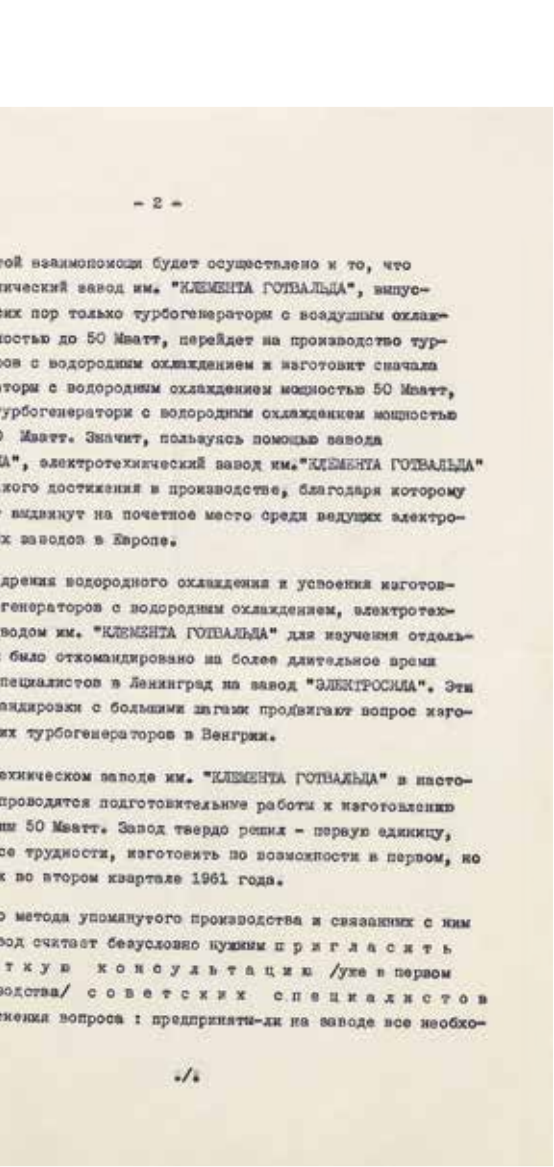
СПИСОК

товаров, подлежащих поставке из СССР в Венгрии
в 1961-1965г.г.

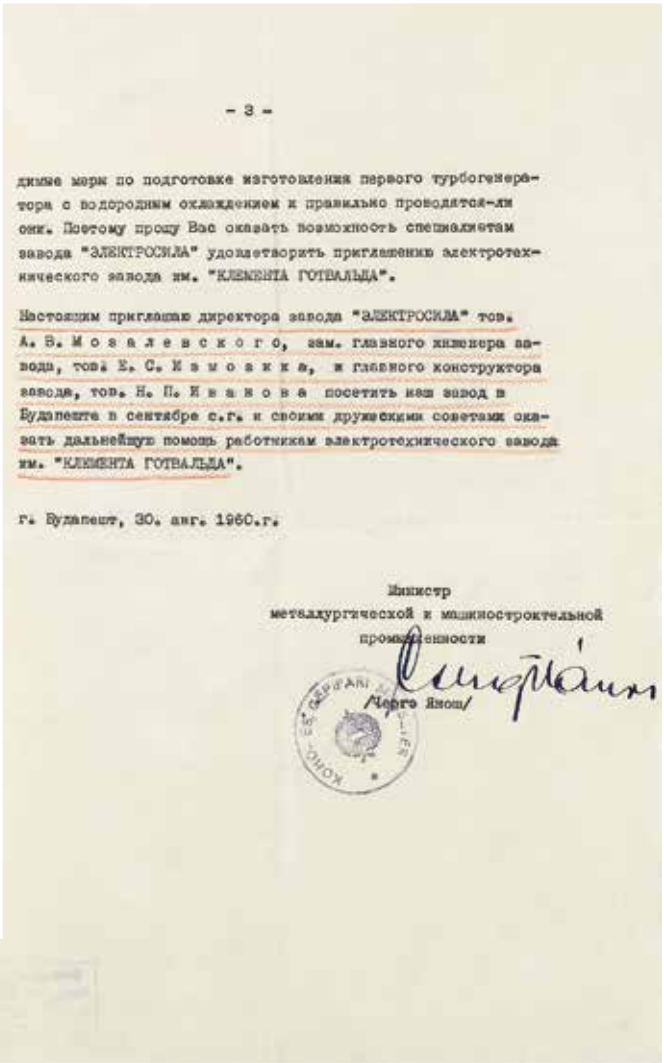
	Едини- ца из- мере- ния	1961г.	1962г.	1963г.	1964г.	1965г.
Железо	тыс. т	37	37	37	38	39
Железово	"	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4
Железная руда	"	1700	1750	1800	1845	1945
Чугун	"	30	40	50	70	80
Прокат черных металлов	"	17	17	22	37	37
Заготовка для пере-ката	"	20	20	20	20	20
Листовая дальнейшего передела	"	3	3	3	3	3
Трубы стальные	"	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Черносплав	"	11,6	13,2	14,4	15,5	17,8
в т.ч. ферросили-ций 40%	"	2,5	3,0	3,5	4,0	4,5
ферромарганец доменный	"	5,9	6,1	6,5	6,7	7,0
феррохром 60%	"	2,6	2,8	3,0	3,2	3,4
Боксит	"	6	6	6	6	6
Синтетический	"	6,5	7	7,5	7,5	7,9
Оксид	"	1	1	1	1	1
Измельч	тонна	400	400	400	400	400
Измельч	"	460	500	500	500	500
Измельч	"	20	20	20	20	20
Измельч	"	70	80	80	80	80
Гвозди каменные колющиеся	тыс. тн.	200	200	200	200	200
Бокс металлурги-ческий	"	560	560	560	560	560

Письмо министра металлургии и машиностроения ВНР Я. Чергэ председателю Государственного комитета Совета министров СССР по внешним экономическим связям С. А. Скачкову о сотрудничестве Ленинградского завода «Электросила» имени С. М. Кирова и Будапештского электротехнического завода имени К. Готвальда и приглашении делегации завода «Электросила» для краткой консультации
30 августа 1960
Российский государственный архив экономики

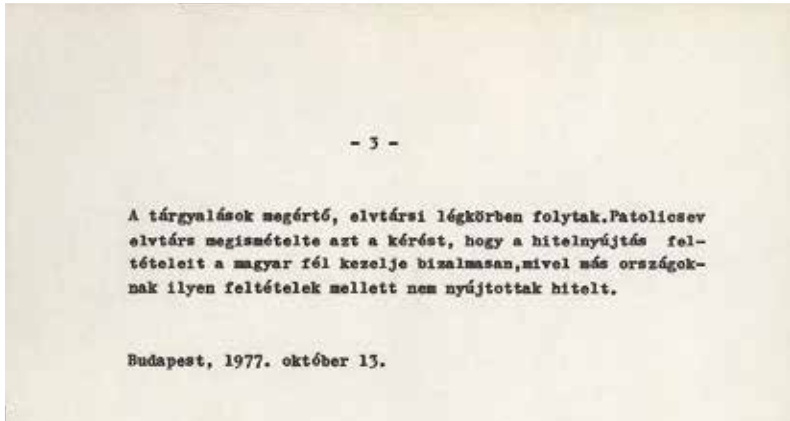
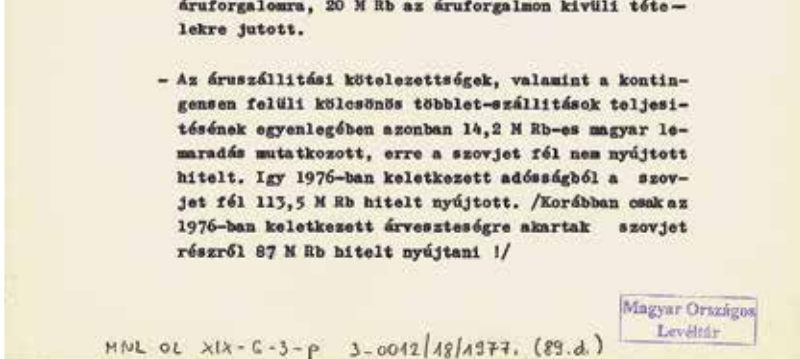
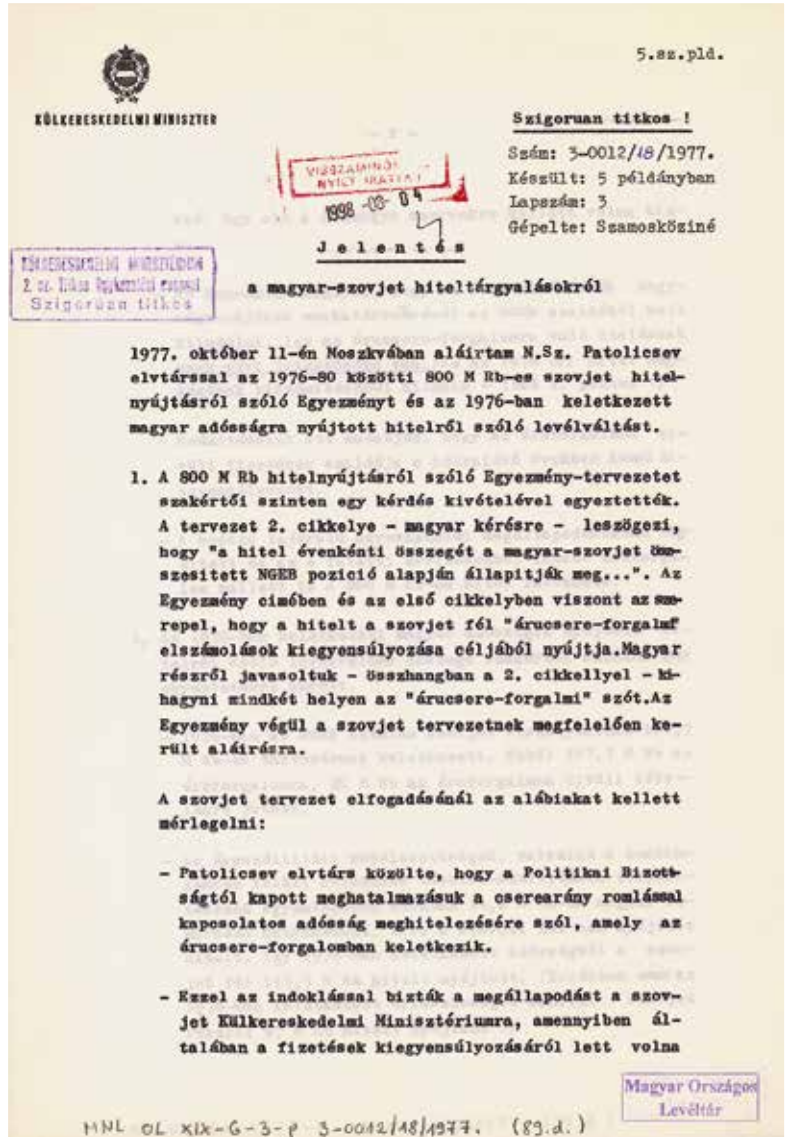
Csergeő J, az MNK Kohászati és Gépgyártási minisztere Sz. A. Szakcskov, az SZSZKKSZ Minisztertanácsa Állami Bizottsága elnökéhez intézett levele a Leningrádi Sz. M. Kirov nevét viselő „Elektroszila” üzem és a Budapesti K. Gotvald Elektrotechnikai üzem együttműködéséről, illetve a Leningrádi Sz. M. Kirov nevét viselő „Elektroszila” üzem küldöttségének meghívása rövid konzultációs megbeszélés céljából
1960. augusztus 30
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Павильон СССР на ярмарке
в Будапеште
1962
Российский государственный архив
экономики

A Szovjetunió pavilonja a Budapesti
Nemzetközi Vásáron
1962
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

Встреча Л. И. Брежнева и Я. Кадара в Крыму [Июль – август] 1981
Российский государственный архив новейшей истории

L. I. Brezsnyev és Kádár J. találkozója a Krím-félszigeten 1981. [július – augusztus]
Oroszország Újkori történelmének Állami Levéltára

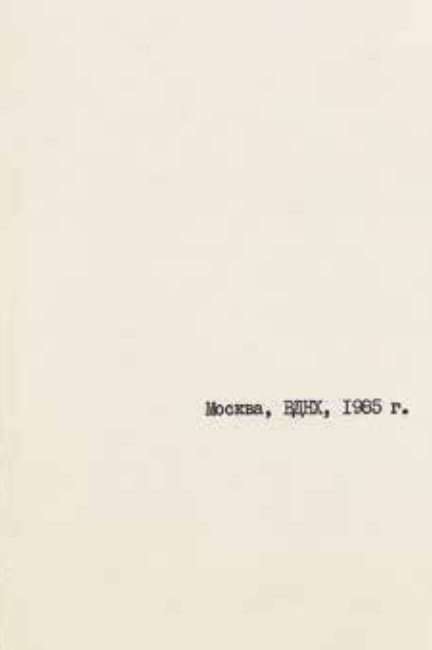
Отчет Министерства внешней торговли ВНР о предоставлении СССР ВНР кредита на льготных условиях в размере 800 млн руб. ВНР. 13 октября 1977 На венгерском яз. Национальный архив Венгрии

Az MNK Külkereskedelmi Minisztériuma jelentése a Szovjetunió által a Magyar Népköztársaságnak nyújtott 800 millió rubel összegű kedvezményes hitelről MNK. 1977. október 13 Magyar nyelven Magyar Nemzeti Levéltár

Юбилейная национальная выставка ВНР в Москве «Венгрия по пути социализма»
1985
Национальный архив Венгрии

Moszkvai jubileumi Magyar kiállítás „Magyarország a szocializmus útján”
1985
Magyar Nemzeti Levéltár

Введение

В соответствии с решением инстанций, в г.Москве, в павильоне №2 межотраслевых выставок ВДНХ СССР, в сроки с 1 по 19 апреля 1985 г. проводилась Юбилейная национальная выставка "Венгрия по пути социализма". Выставка проводилась на основании контракта, заключенного между В/О "Экспоцентр" Торгово-промышленной палаты СССР и венгерским внешнеторговым бюро ярмарок и пропаганды "Хунгарио" 18.12.84 г.

Проведение выставки было посвящено 40-летию освобождения Венгрии Советской Армией от немецко-фашистских захватчиков и имело главную цель - ознакомить советских людей с достижениями венгерского народа в социалистическом строительстве, с успехами, достигнутыми Венгерской Народной Республикой в экономике, науке и культуре за 40 лет социалистического развития.

Выставочная площадь - 10433 кв.метров.
Количество посетителей - около 500000 человек.

I. Содержание выставки

Юбилейная национальная выставка "Венгрия по пути социализма" своими тематическими разделами продемонстрировала огромные достижения венгерского народа в экономическом и социальном развитии. 125 венгерских предприятий и организаций продемонстрировали свои достижения в науке, технологии, машиностроении, электронике, радиотехнике, автомобилестроении, химии, легкой и бытовой промышленности, сельском хозяйстве, пищевой промышленности и других отраслях народного хозяйства.

Прежде всего, следует отметить оригинальное техническое и тематическое решение выставки. Все отраслевые разделы выставки были автономными, т.е. посетитель, интересующийся определенным направлением мог более внимательно и спокойно ознакомиться с экспонатами отдельного раздела и миновать не интересующий его раздел.

Информационная работа на юбилейной венгерской выставке осуществлялась, и это впервые на выставках в СССР, полностью АСУ. Центральный информационный центр АСУ давал информацию по разделам, отраслям, предприятиям и организациям. В каждом разделе выставки имелись свои информационные центры АСУ, где посетители могли получить информацию об экспонатах, технологические характеристики и т.д. Специалисты могли получить распечатку ЭВМ по тому или другому экспонату.

Наибольшим интересом у посетителей пользовались АСУ информации, мини ЭВМ, АСУ охранной сигнализации, АСУ пожарной сигнализации.

II

10. Трудности и недостатки

1. Как уже отмечалось в разделе "Транспортно-экспедиторская работа" аппарат дирекции испытывал трудности в связи с запретом Гортехнадзора работы 16-тонных кранов на монтаже оборудования в выставочных павильонах.

2. Имелись трудности в своевременном подборе и оформлении временного персонала на ВДНХ по линии отдела кадров.

II. Выводы и предложения

Юбилейная национальная выставка "Венгрия по пути социализма" выполнила поставленные перед ней задачи. Выставка продемонстрировала огромные достижения венгерского народа в политическом, экономическом и социальном развитии за 40 лет социалистического развития страны. Она продемонстрировала постоянно крепнущую дружбу и развивающееся сотрудничество наших стран и народов. С выставкой ознакомилось около 500 тысяч посетителей, делегации высших партийных и советских органов, правительства, советских министерств, ведомств, общественных делегаций, СЭВ, Варшавского договора и других организаций.

Официальные делегации и почетные гости дали высокую оценку выставке.

В организационном плане выставка проведена успешно.

Директор юбилейной национальной выставки "Венгрия по пути социализма" *Бадаев* В.Н. Бадаев

"27" августа 1985 г.

Из отчета директора Юбилейной национальной выставки «Венгрия по пути социализма» В. Н. Бадаева о ходе ее проведения на ВДНХ СССР
27 августа 1985
Российский государственный архив экономики

A „Magyarország a szocializmus útján” című moszkvai jubileumi magyar kiállítás igazgatója, V. N. Badajev jelentése a kiállítás rendezéséről a moszkvai Népgazdasági Kiállításon
1985. augusztus 27
Orosz Állami Gazdasági Levéltár

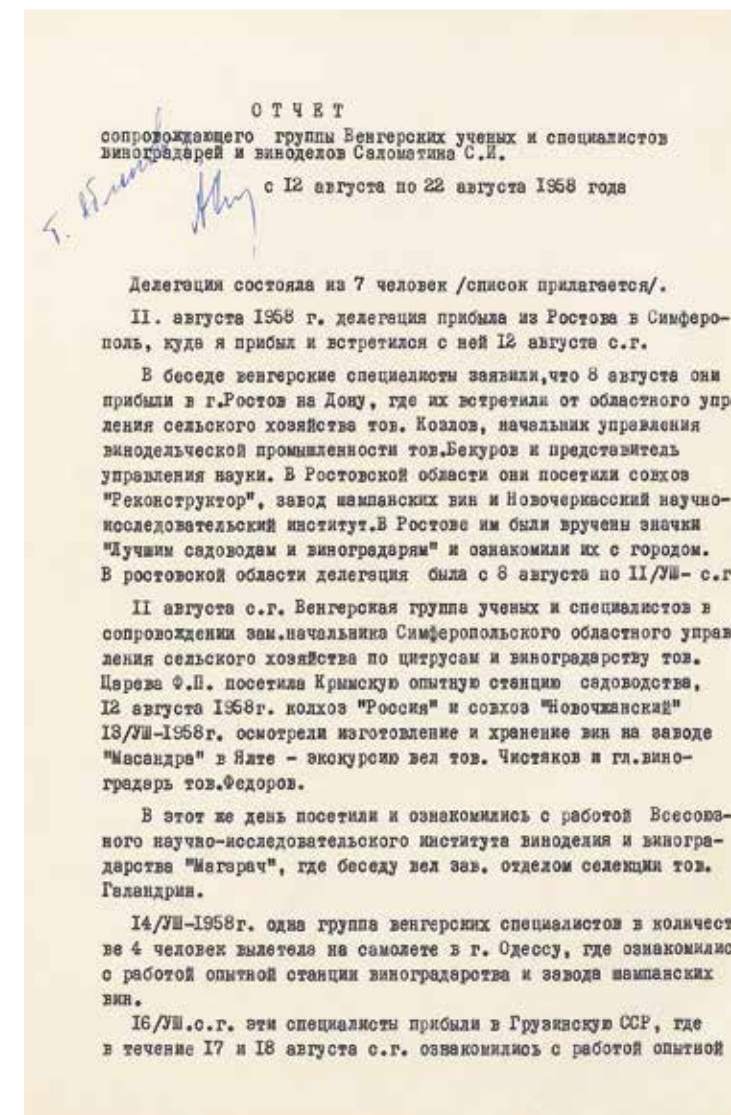

Gazdasági együttműködés

Tudományos és műszaki kapcsolatok

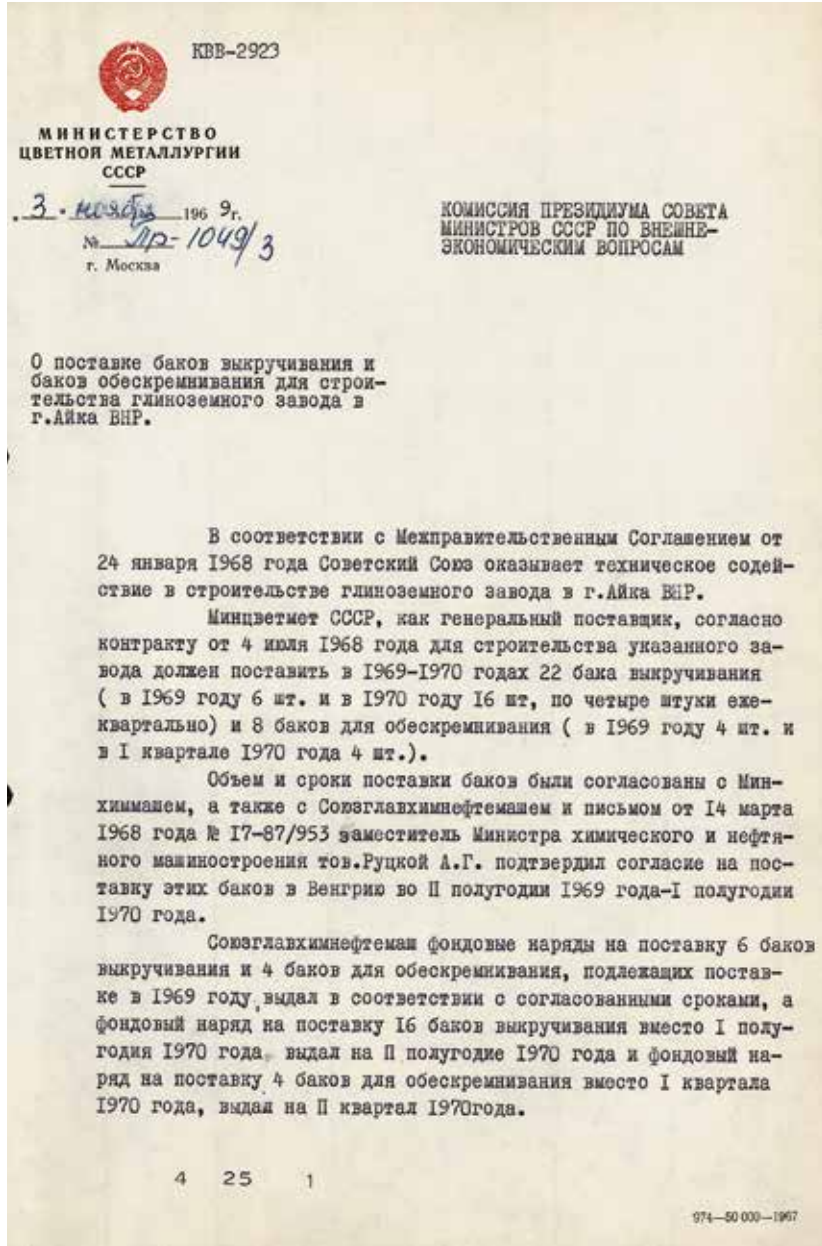
Gazdasági együttműködés

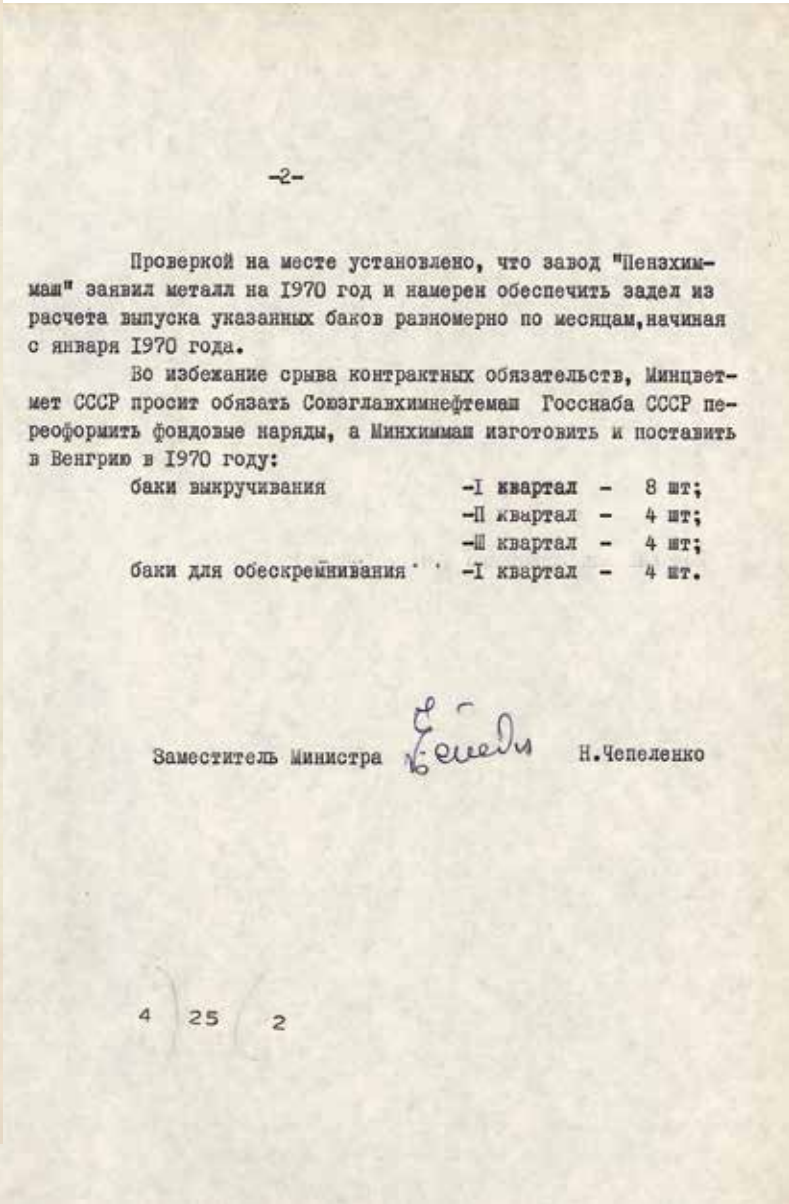
Magyar szőlészek és borgyártók csoportjának jelentése a Szovjetunióban tett látogatásukról a SZSZKSZ szőlészetének és borgyártásának tanulmányozása céljából

1958. augusztus 26

Oroszország Állami Gazdasági Levéltára

Служебное письмо заместителя министра цветной металлургии СССР Н. Чепеленко в Комиссию Президиума Совета министров СССР по внешнеэкономическим вопросам о поставке в 1970 году в Венгрию баков выкручивания и баков обескремнивания для строительства глиноземного завода в г. Айка, строящегося при техническом содействии СССР
3 ноября 1969
Государственный архив Российской Федерации

Az SZSZKSZ Szinesfém-kohászati Minisztériuma miniszterhelyettesének, N. Csepelenkonak levele a Szovjetunió külügyminiszteréhez, a Minisztertanács elnökségének Bizottságához a Szovjetunió technikai segítségnyújtásról a Magyarországi Ajka városban alumínium-oxidfinomító építésére szolgáló csavaros tartályok és szárítópalackok szállítására
1969. november 3
Orosz Föderáció Állami Irrattára

Вид Тисайского химического комбината в Ленинвароше, построенного в ВНР при помощи СССР
1973
Российский государственный архив кинофотодокументов

A Tiszai Vegyi Kombinát látképe
Leninvárosban, amelyet Magyarország szovjet támogatással épített
1973
Оросзсзрзгзгз Áállлмз фзлм- és фотó-документумок архзвума.

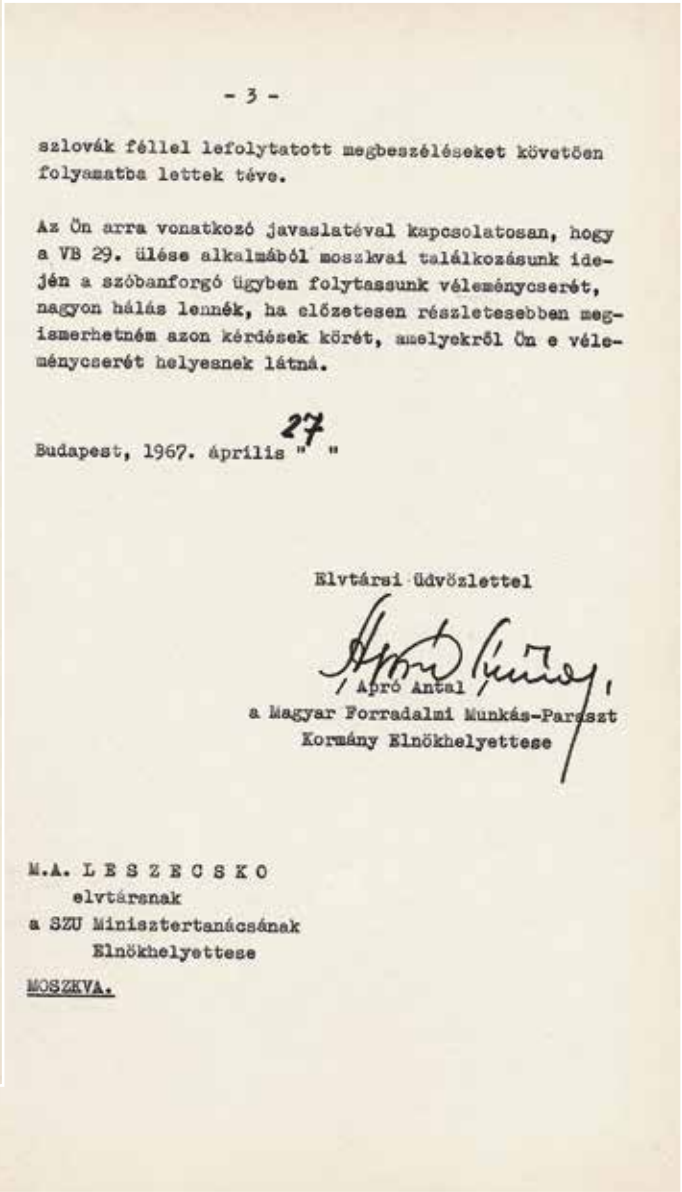
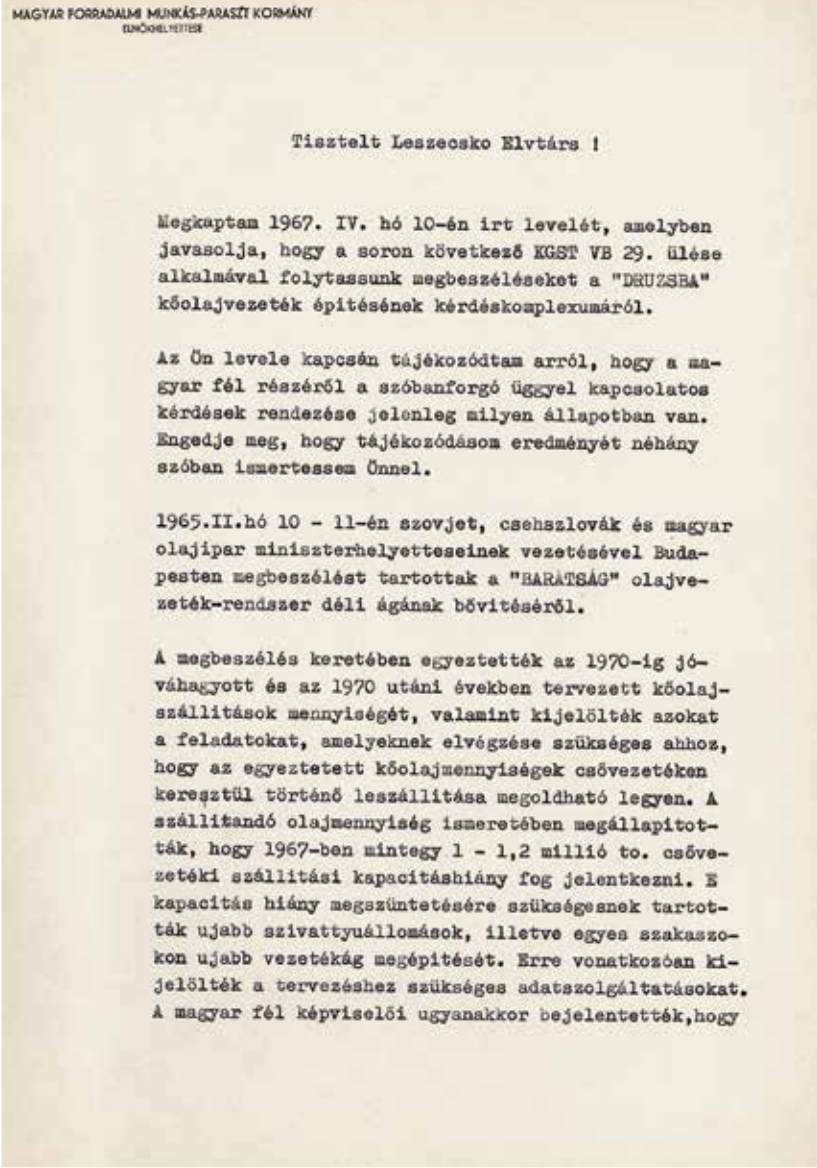
Из Соглашения между
Правительством СССР
и Правительством ВНР
об осуществлении сотрудничества
в строительстве Усть-Илимского
целлюлозного завода

6 июля 1973
На русском и венгерском яз.

Архив внешней политики Российской Федерации

Az SZSZKSZ Kormánya és az MNK
Kormánya közötti Egyezmény
az Uszty-Ilmszki cellulóz-üzem
építéséről

1973. július 6
Orosz és magyar nyelven
Orosz Föderáció Külpolitikai Levéltára

Из письма заместителя председателя Венгерского революционного рабоче-крестьянского правительства А. Апро заместителю председателя Совета министров СССР М. А. Лесечко по вопросу о расширении нефтепровода «Дружба» между СССР и ВНР

27 апреля 1967
На венгерском яз.

Государственный архив Российской Федерации

Idézet a Magyar Forradalmi Munkás-paraszt Kormány elnökhelyettesének, Apró A, az SZSZKSZ Minisztertanácsa elnökhelyetteséhez, M. A. Leszecscohhoz intézet leveléből a Druzba-kőolajvezetékkel kapcsolatban

1967. április 27
Magyar nyelven

Orosz Állami Gazdasági Levéltár

► Вид агрегатов Дунайского нефтеперегонного завода в Сазхаломбатте, работающего на советской нефти

ВНР. 1967

Российский государственный архив кинофотодокументов

► A Dunai Kőolaj-finomító Százhalombattai üzeme szovjet kőolajjal működő berendezéseinek típusa

MNK. 1967

Oroszországi Állami film- és fotó-dokumentumok archívuma

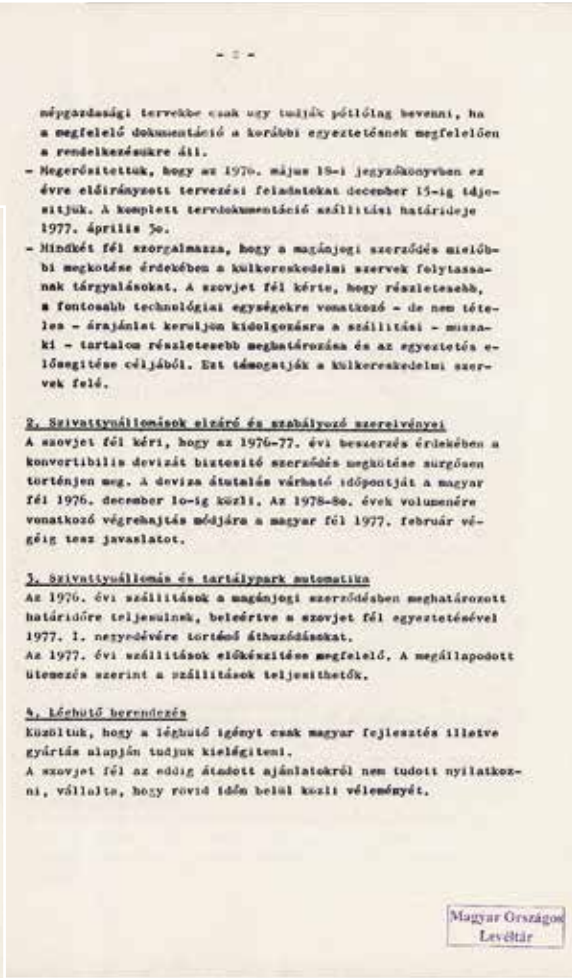

Из памяти о переговорах между венгерским госсекретарем металлургии и машиностроения М. Гачи и заместителем министра нефтяной промышленности СССР Д. А. Таковым о развитии сотрудничества между двумя странами в нефтяной промышленности

23 ноября 1976

На венгерском яз.

Национальный архив Венгрии

Емлекезтедő Gácsi M, a Kohó- és Gépipari Minisztérium államtitkára, valamint D. A. Takovej az SZSZKSZ olajipari miniszterhelyettesének megbeszéléséről a két ország olajipari együttműködésének fejlesztéséről

1976. november 23

Magyar nyelven

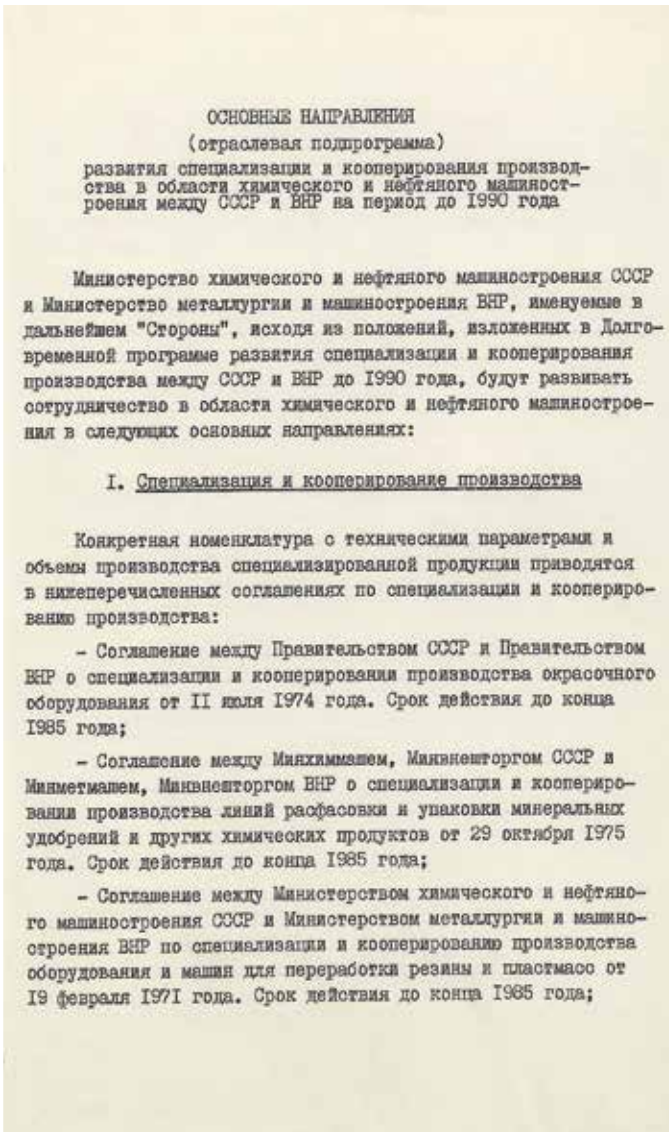
Magyar Nemzeti Levéltár

Герой Социалистического Труда, начальник специализированного отряда по закрытию скважин И. Олейников во время тушения пожара под г. Сегедом, куда он был приглашен венгерскими нефтяниками

МНК. 1976

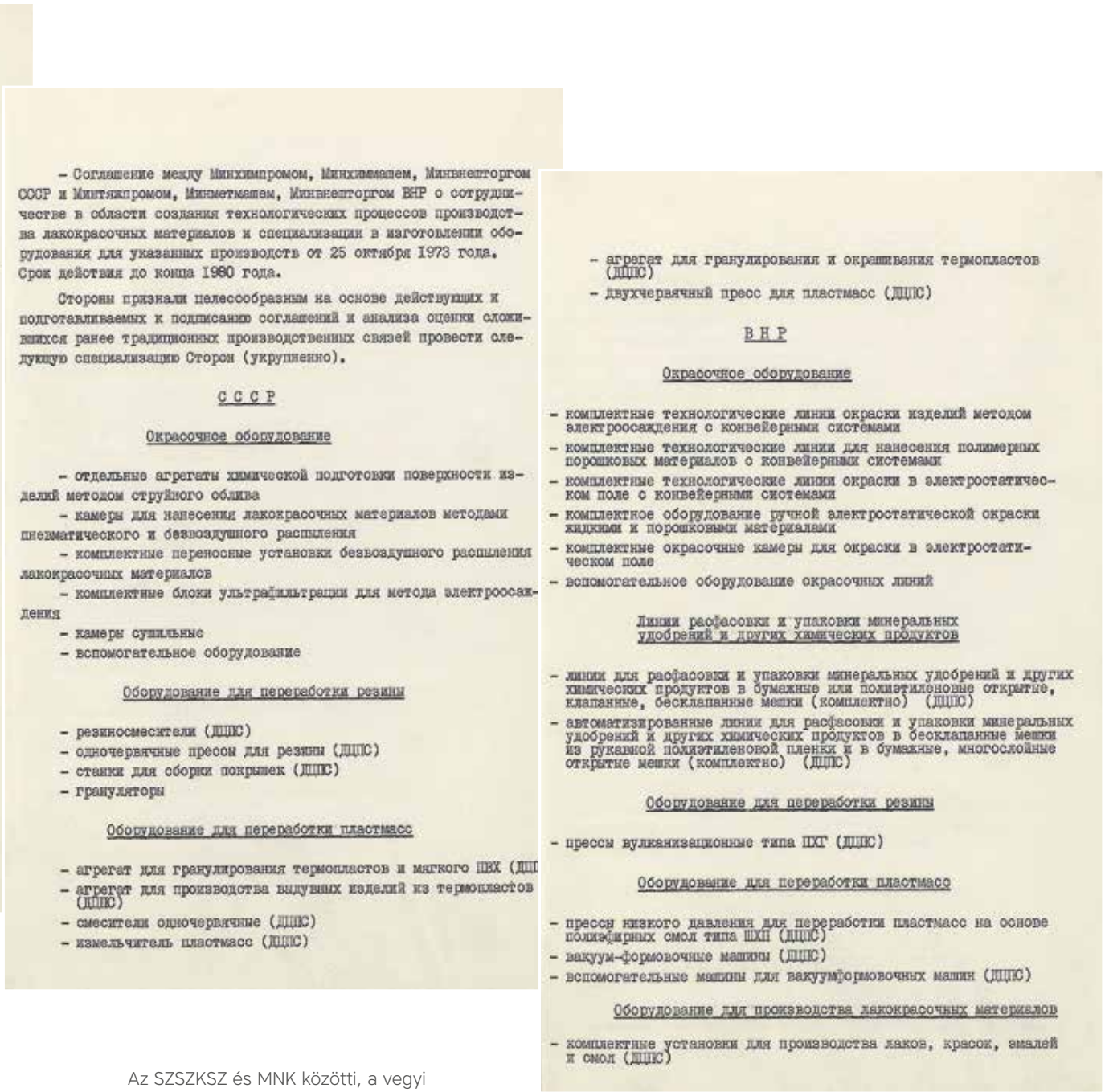
Оросországi Állami film- és fotó-dokumentumok archívuma

Из Основных направлений (отраслевая подпрограмма) развития специализации и кооперирования производства в области химического и нефтяного машиностроения между СССР и ВНР на период до 1990 года

13 декабря 1979

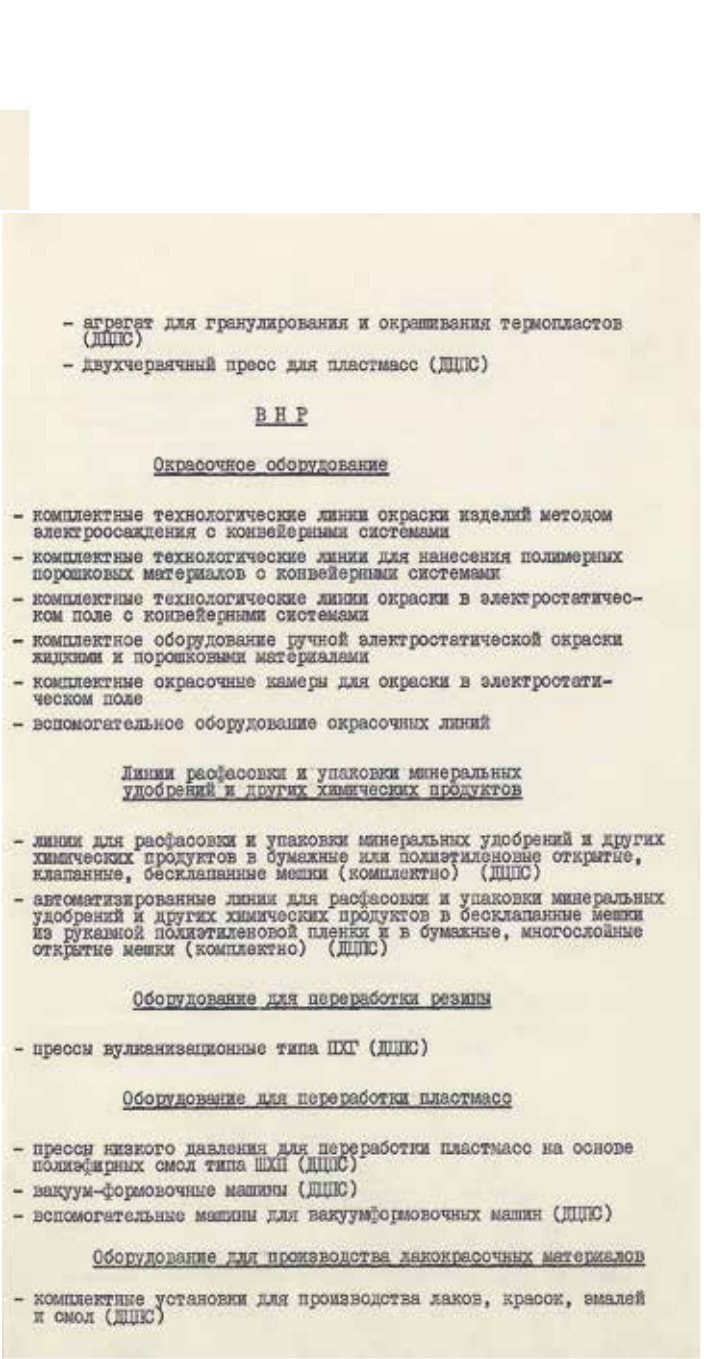
Российский государственный архив экономики

Az SZSZKSZ és MNK közötti, a vegyi és olajipari gépgyártási szakosodás és együttműködés általános irányvonalainak (ágazati program) 1990-ig

1979. december 13

Оросország Áлламй Газдсагáй Левéлтáра

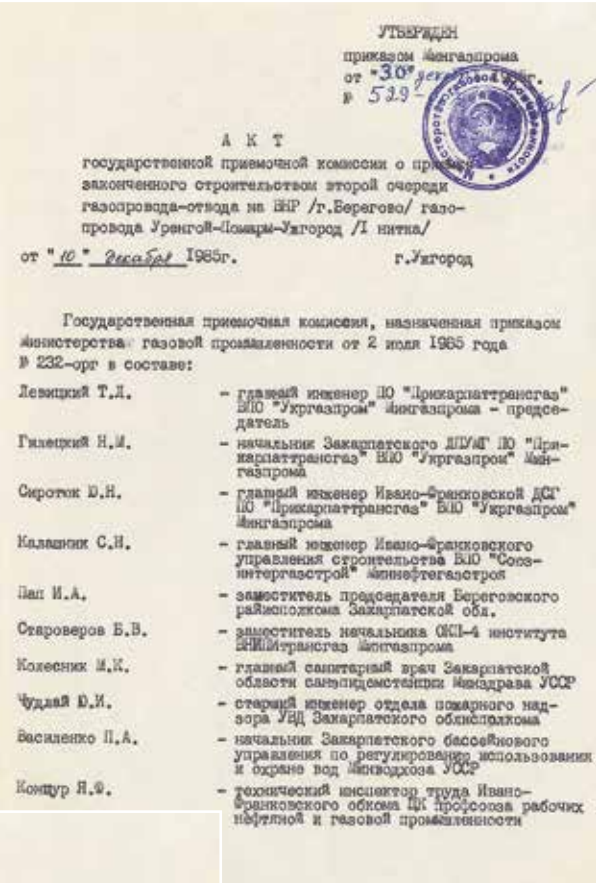

Памятный лист по случаю 10-летия советско-венгерского соглашения о кооперации в области производства и взаимных поставок олефинов и продуктов их переработки
ВНР, Ленинварош. 1980
На русском и венгерском яз.
Государственный музей политической истории России

Из докладной записки о приеме государственной комиссией второй очереди газопровода-отвода на ВНР (газопровода-отвода к г. Берегово) магистрального газопровода Уренгой — Помары — Ужгород
Декабрь 1985
Российский государственный архив экономики

Emléklap az olefinek közös szállításáról és feldolgozásukból származó termékek kölcsönös értékesítéséről szóló szovjet-magyar megállapodás 10. évfordulója alkalmából
MNK, Leninváros. 1980
Orosz és magyar nyelven
Oroszország Állami Politika-történelmi múzeuma

Jelentés az Urengoj — Pomáre — Uzsgorod MNK-ba vezető gázvezeték második szakaszának Állami Bizottság általi átadás-átvételéről (gázvezeték-ág Beregszász városba)
1985. december hó
Oroszország Állami Gazdasági Levéltára

Лакокрасочный завод Тиссайского химического комбината, который работает на нефти, получаемой Венгрией по нефтепроводу «Дружба»
ВНР, Ленинварош. 1982
Государственный музей политической истории России

A Tiszai Vegyi Kombinát lakk-és festéküzeme, amely a „Barátság” olajvezetéken Magyarországra szállított kőolajjal termel
MNK, Leninváros. 1982
Oroszország Állami Politika-történelmi múzeuma

Сотрудничество в освоении космоса

Еgyüttműködés az űrkutatásban

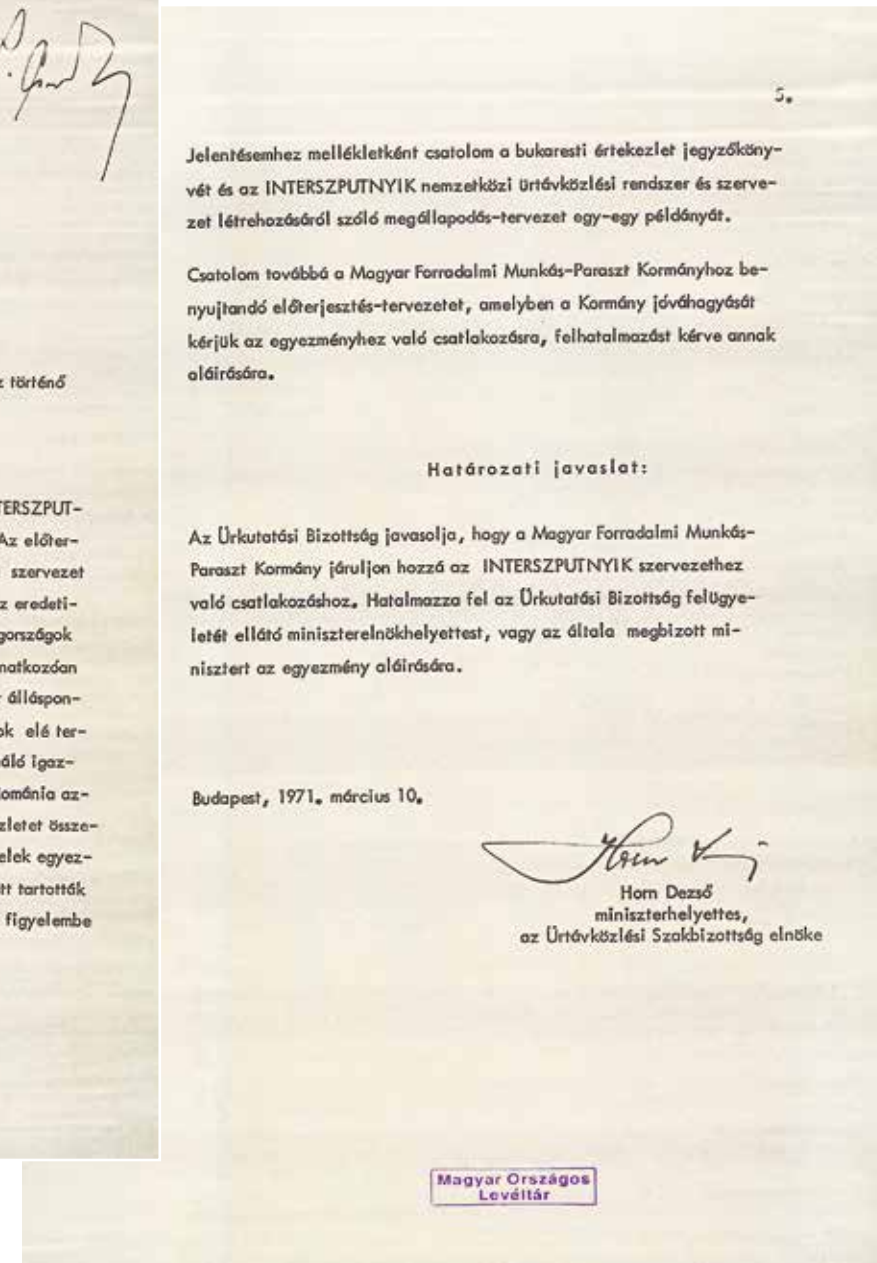
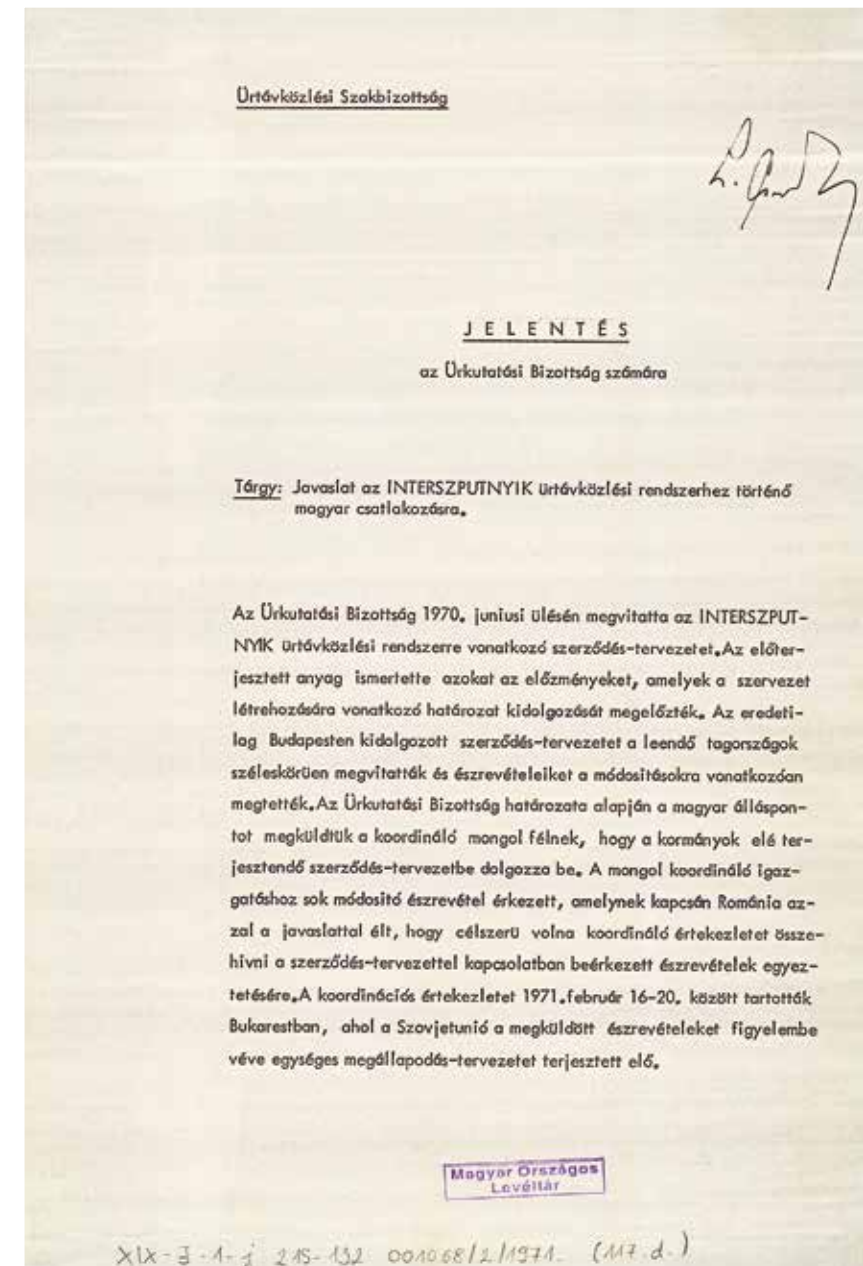

3

Соглашение ВНР
о сотрудничестве в области
исследования и использования
космического пространства
в мирных целях (Интеркосмос)
ВНР. 10 марта 1971
На венгерском яз.
Национальный архив Венгрии

MNK által kötött megállapodás
az űrkutatás és az űr békés
célú felhasználása területén
(Interkoszmosz)
MNK. 1971. március 10
Magyar nyelven
Magyar Nemzeti Levéltár

Сотрудничество в освоении космоса Együttműködés az űrkutatásban

Тренировка на выживаемость в экстремальных условиях на море

Черное море. 1979
Космонавты В. Н. Кубасов и Б. Фаркаш в воде с зажженным сигнальным патроном
Фото А. Пушкарева

Российский государственный архив научно-технической документации

Túlélési képzés extrém körülmények között a tengeren

Fekete tenger. 1979
V. N. Kubaszov és Farkas B. űrhajósok a vízben begyújtott jelzőpatronokkal
Fotó: A. Puskarev

Oroszországi Állami tudományos-műszaki dokumentumok Levéltára

Космонавты В. Н. Кубасов и Б. Фаркаш во время специальной тренировки в ЦПК имени Ю. А. Гагарина

Звездный городок. Май 1980
Фото А. Пушкарева

Российский государственный архив научно-технической документации

V. N. Kubaszov és Farkas B. űrhajósok speciális edzésen a J. A. Gagarin Űrhajós edzőközpontban (CPK)

Zvjozdnyj gorodok. 1980. május hó
Fotó: A. Puskarev

Oroszországi Állami tudományos-műszaki dokumentumok Levéltára

Космонавты В. Н. Кубасов и Б. Фаркаш работают со шлюзовой камерой в ЦПК имени Ю. А. Гагарина

Звездный городок. 1980
Фото А. Моклецова

Российский государственный архив научно-технической документации

V. N. Kubaszov és Farkas B. űrhajósok zárkamrával dolgoznak a J. A. Gagarin Űrhajós edzőközpontban (CPK)

Zvjozdnyj gorodok. 1980
Fotó: A. Puskarev

Oroszországi Állami tudományos-műszaki dokumentumok Levéltára

Космонавты В. Н. Кубасов и Б. Фаркаш во время предполетных занятий беседуют с летчиком-космонавтом СССР А. А. Леоновым в ЦПК имени Ю. А. Гагарина

Звездный городок. Май 1980
Фото А. Пушкарева

Российский государственный архив научно-технической документации

V. N. Kubaszov és Farkas B. űrhajósok repülés előtti képzésen A. A. Leonov űrhajós-pilótával társalognak a J. A. Gagarin Űrhajós edzőközpontban (CPK)

Zvjozdnyj gorodok. 1980. május hó

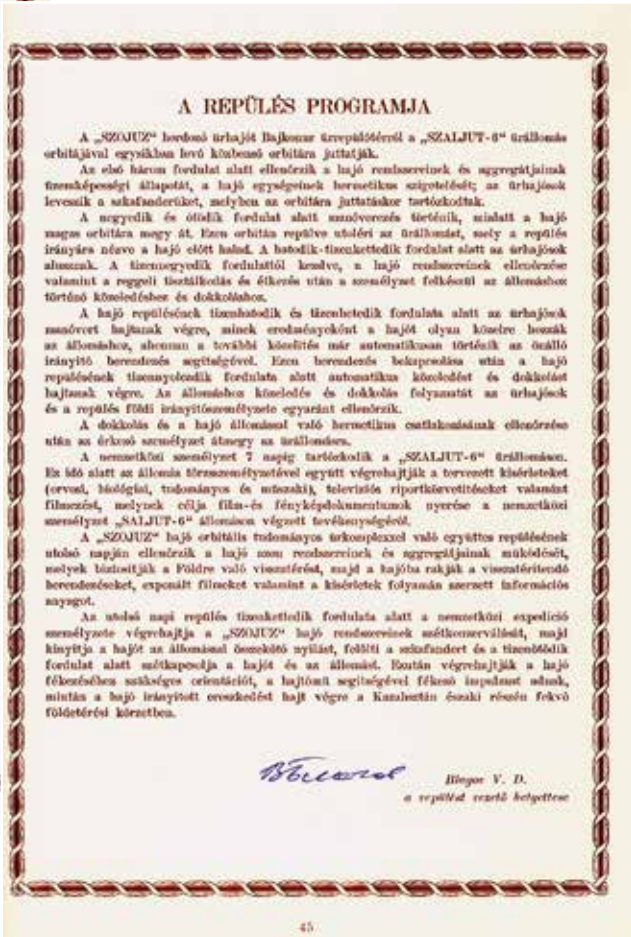
Fotó: A. Puskarev

Oroszországi Állami tudományos-műszaki dokumentumok Levéltára

Программа полета международного экипажа на научно-исследовательском орбитальном комплексе «Салют-6» — «Союз-35» — «Союз-36»
Москва. 1980
На русском и венгерском яз.
Российский государственный архив научно-технической документации

Члены международного экипажа космического корабля «Союз-36» В. Н. Кубасов и Б. Фаркаш с семьями
Звезный городок. Май 1980
Фото А. Пушкарева
Российский государственный архив научно-технической документации

A „Szaljut-6” — „Szojuz-35” — „Szojuz-36” tudományos-kutató orbitális komplexum nemzetközi személyzetének repülési programja
Moszkva. 1980
Orosz és magyar nyelven
Oroszországi Állami tudományos-műszaki dokumentumok Levéltára

„Szojuz-36” űrhajó nemzetközi személyzetének tagjai V. N. Kubaszov és Farkas B. űrhajósok a családtagjaikkal
Zvjozdnyj gorodok. 1980. május hó
Fotó: A. Puskarev
Oroszországi Állami tudományos-műszaki dokumentumok Levéltára

Космонавты В. Н. Кубасов и Б. Фаркаш во время предполетного рапорта председателю государственной комиссии К. А. Керимову
Байконур. Май 1980
Фото И. Г. Борисенко
Российский государственный архив научно-технической документации

Старт космического корабля «Союз-36». Ночная съемка
Байконур. 26 мая 1980
Российский государственный архив научно-технической документации

A „Szojuz-36” űrhajó indulása.
Éjszakai felvétel
Bajkonur. 1980. május 26
Oroszországi Állami tudományos-műszaki dokumentumok Levéltára